

СОВЕТ ШЕМЯКОВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
МАМАДЫШСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ул.Г.Тукая, д.35, с. Шемяк,
Мамадышский район,
Республика Татарстан, 422140

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МАМАДЫШ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ШӘМӘК АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

Г.Тукай ур.,35 нче а йорт, Шәмәк авылы,
Мамадыш районы,
Татарстан Республикасы,422140

тел.(факс): (85563) 2-68-37; e-mail: Shmk.Mam@tatar.ru, www:mamadysh.tatarstan.ru

Решение

Карар

“07” февраль 2018 ел

№ 1-28

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының " Шәмәк авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдэләрен
раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары
турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14, 28
статьялары, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында "2004 елның 28
июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 15, 20
статьялары, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы "Шәмәк авыл
жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставының 5, 19, 33 статьялары, Советның
04.08.2012 ел, № 5-14 карары белән расланган ачык тыңлауларны оештыру һәм
үткәрү тәртибе турындагы Нигезләмә нигезендә, Татарстан Республикасы
Мамадыш муниципаль районы Шәмәк авыл жирлеге Советы:

1.Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдэләре
проектын беренче укылышта 1 нче кушымта нигезендә кабул итәргә һәм аны
гавами тыңлауларга чыгарырга.

2.Раслау:

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдэләре
проекты буенча гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибе №2 кушымта
нигезендә;

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдэләре
проекты буенча 3 нче кушымта нигезендә ачык тыңлаулар үткәрү тәртибе.

3. Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының " Шәмәк
авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдэләре
проекты буенча кергән тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча
эшче төркем төзүгә (алга таба-эшче төркем-;:

Зыятдинов и. Н. - Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы
Шәмәк авыл жирлеге башлыгы, эшче төркем рәисе;

Шавалиев Д. Н. - Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы

Шәмәк авыл җирлеге башкарма комитеты секретаре, эшче төркем әгъзасы;

Гыйниятуллина Ф.Р. - Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы Шәмәк авыл җирлеге хисапчысы, эшче төркем әгъзасы.

4. Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча 2018 елның 5 мартына 9.00 сәгатьтә түбәндәге адрес буенча: 422140, Татарстан Республикасы, Мамадыш районы, Шәмәк авылы, Г.Тукай урамы, 62Б йорт.

5. Шәмәк авыл җирлеге башкарма комитеты Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проектын, ачык тыңлауларда әйтелгән һәм фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне исәпкә алып, эшләр бетерергә һәм икенче укылышта кабул итү өчен Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының Шәмәк авыл җирлеге Советына кагыйдәләр проектын кертүне тәмин итәргә.

6. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы Шәмәк авыл җирлегенең махсус мәгълүмат стендларында, Мамадыш муниципаль районының рәсми сайтында, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә түбәндәге адрес буенча урнаштырырга мөмкин: <http://mamadysh.tatarstan.ru> -Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында. pravo.tatarstan.ru

Мамадыш муниципаль районы
Шәмәк авыл җирлеге башлыгы,
Совет рәисе

/И. Н. Зыятдинов /

**Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы
" Шәмәк авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге
территориясен төзекләндерү кагыйдәләре**

I Кисәк. Гомуми өлеш

Бүлек 1. Гомуми нигезләмәләр

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерүнең әлеге кагыйдәләре (алга таба - – Кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон, «житештерү һәм куллану калдыклары турында» 1998 елның 24 июнендәге 89-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Төзелеш Министрлыгының «жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик тәкъдимнәрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-пр номерлы боерыгы нигезендә эшләнә.

1. Әлеге кагыйдәләр Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү буенча, шул исәптән тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы кыяфәтенә карата, шулай ук биналарның (бүлмәләренә) һәм корылмаларның милекчеләренә якин-тирә территорияләренә төзекләндерүдә, төзекләндерү элементлары, шул исәптән мәгълүмат конструкцияләре, кече архитектура формаларының тышкы кыяфәтенә карата бердәм нормалар һәм таләпләр, шулай ук биналарның (биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренә якин-тирә территорияләрен төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгели., ял итү урыннары (мәйданчыклар һәм ял итү зоналары), автостоянкалар мәйданчыклары, яшелләндерү элементлары, балалар мәйданчыклары, спорт мәйданчыклары, төзелеш мәйданчыклары, хайваннарны урамда йөртү һәм дрессировкалау өчен мәйданчыклар, коймалар (коймалар), тышкы яктырту объектлары (чаралары).

2. Әлеге кагыйдәләр Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә (алга таба – муниципаль берәмлек) барлык юридик һәм физик затлар тарафыннан үтәлгә тиеш.

3. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү эшләре тәэмин ителә:
- Башкарма комитетның тармак (функциональ) органнары,
оештыру һәм контрольдә тотучы функцияләр;

– муниципаль берәмлекне карап тоту һәм төзекләндерү эшләрен башкаручы оешмалар;

– юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр

(алга таба – оешмалар), шулай ук үзләренә караган мөлкәтне һәм якин-тирә территорияләренә карап тотуны гамәлгә ашыручы гражданныр.

4. Төзекләндерү эшчәнлегендә катнашучылар булып торалар:

- төзекләндерүгә таләп формалаштыручы һәм тәкъдим ителгән карарларны бәяләүдә катнашучы муниципаль берәмлек халкы. Аерым очракларда муниципаль берәмлек халкы эшләренә башкаруда катнаша. Халык ижтимагый оешмалар һәм берләшмәләр тарафыннан тәкъдим ителергә мөмкин:

– техник заданиене формалаштыручы жирле үзидарә органнары вәкилләре башкаручыларны сайлыйлар һәм үз вәкаләтләре чикләрендә финанслауны тәмин итәләр;

- муниципаль берәмлек территориясендә эшчәнлек алып баручы хужалык субъектлары, алар төзекләндерү буенча чараларны финанслауда катнаша алалар;

- һөнәри жәмәгәтчелек вәкилләре, шул исәптән ландшафт архитекторлары, төзекләндерү һәм яшелләндерү белгечләре, төзекләндерү концепцияләрен һәм проектларын эшләүче архитекторлар һәм дизайнерлар, эш документлары;

- эшләренә башкаручылар, төзекләндерү һәм яшелләндерү буенча белгечләр, шул исәптән кече архитектура формаларын төзү буенча белгечләр;

- территорияне төзекләндерүдә кызыксынган башка затлар.

5. Физик һәм юридик затлар, оештыру-хокукый булуына карамастан, формалар вакытында һәм сыйфатлы урып-жыюны һәм карап тотуны тәмин итәргә бурычлы

Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгы карамагындагы "Матди тәмин итү идарәсе" дәүләт бюджет учреждениесе тарафыннан дәүләт милкеннән файдалану тикшерелде

закон, әлеге Кагыйдәләр нигезендә жир кишәрлекләре бирү.

муниципаль хокукый актлар белән.

Бүлек 2. Төшенчәләр һәм билгеләмәләр

6. Әлеге Кагыйдәләрдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла.:

1) **территорияне төзекләндерү** - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән чаралар комплексын тормышка ашыру буенча эшчәнлек, ул гражданнырның яшәү шартларын яхшырту, муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын тәмин итү һәм яхшырту, мондый территорияләрдә урнашкан торак пунктларның территорияләрен, шул исәптән гомуми кулланылыштагы территорияләрен, жир кишәрлекләрен, биналарны, төзелмәләрен, корылмаларны, якин-тирә территорияләрен, торак пунктларның территорияләрен, шул исәптән гомуми кулланылыштагы территорияләрен, биналарны, корылмаларны, якин-тирә территорияләрен,;

2) **якин-тирә территория**-мондый жир кишәрлеге барлыкка килгән һәм чикләре Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә

муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән очракта, бина, төзелмә, корылма, жир кишәрлеге янәшәсендәге гомуми файдаланудагы территория . ;

3) **төзекләндерү элементлары** - декоратив, техник, планировка, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, төрле жиһазлар һәм бизәү элементлары, шул исәптән биналарның, корылмаларның, корылмаларның фасадларының, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар булмаган корылмалар һәм корылмалар, мәгълүмат щитлары һәм территорияне төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган күрсәткечләр.";

4) **махсус савыт**- 2 куб метрдан артык зур габаритлы һәм башка чүп-чар жыю өчен бункер;

5) **ишегалды территориясе** – бер яки берничә күп фатирлы йорт янындагы һәм анда яшәүче затларның гомуми кулланылышында булган һәм аларның эшләвен тәмин итә торган территория. Күп фатирлы йортларның ишегалды территориясендә балалар майданчыклары, ял итү урыннары, киём киптерү, автомобиль кую урыннары, яшел үсентеләр һәм башка жәмәгать кулланылышы объектлары урнашырга мөмкин;

б) **балалар майданчыгы** – жир өслегендә балалар уеннары өчен билгеләнгән объектлар (таулар, карусельләр, таганнар, комлыклар һәм (яки)башка шундый объектлар урнашкан жир участогы.;

7) **газон** - табигый яки ясалма барлыкка килгән агач-куак үсемлекләре булган яисә яшелләндерү өчен билгеләнгән каты өслеге булмаган жир участогы өслеге.;

8) **яшел үсентеләр**-агач-куак һәм үлән үсемлекләре-табигый һәм ясалма барлыкка килгән;

9) **жир эшләре**-30 сантиметрдан артык тирәнлеккә грунт ачуга (сөрүлек эшләреннән тыш), биналар, жир асты һәм жир өсте инженерлык челтәрләрен, корылмаларны, гомуми файдаланудагы автомобиль юлларына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә юл катламнарын төзегәндә, реконструкцияләгәндә, ремонтлаганда свайларны сую һәм су басу белән бәйлә эшләр (шул исәптән авария-торгызу), шулай ук гомуми файдаланудагы автомобиль юлларына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә, башка күчмәсез милек объектларына грунт белән 50 сантиметрдан артык биеклеккә су сибү, шулай ук тышкы төзекләндерү элементларын;

10) **инженерлык коммуникацияләре** – жир өсте, жир өсте һәм жир асты коммуникацияләре, үз эченә су, жылылык, газ һәм электр белән тәмин итү, канализация, яңгыр канализациясе, су үткәргечләре һәм Су кабул итү жайланмалары, шулай ук алар белән бәйлә жир өсте, жир асты һәм жир асты корылмалары (Корылмалар) һәм элементлар (киртәләр, саклагыч күннәр, трубаүткәргечләр терәкләре, коелар һәм огорларның люклары, яңгыр кабул итү һәм вентиляция рәшәткәләре, төрле өстәмә жиһазлар һәм агрегатлар, урам су колонкалары һәм агрегатлары, к;

11) **махсулаштырылган сыешлык** - каты коммуналь калдыкларны жыю өчен хезмәт итүче, 2 куб. метрга кадәр күләмле контейнер ;

12) **контейнер майданчыгы** -жир кишәрлегендә чүп жыю һәм вакытлыча саклау өчен махсус жиһазландырылган майданчык, кирәкле санда контейнерлар һәм бункер-туплаучылар урнаштырылган;

13) **яңадан торгызу** - юк ителгән яки зыян күргән яшел үсентеләр урынына

компенсацион яшеллэндерү ;

14) **кече архитектура формалары** (алга таба – МАФ) – монументаль - декоратив бизәү элементлары, мобиль һәм вертикаль яшеллэндерү жайланмалары (беседкалар, аркалар, Бакча-парк скульптурасы, вазоналар, чәчәк түтәлләре, шпалерлар), су жайланмалары (фонтаннар, бюветлар, декоратив сулыклар), муниципаль жиһазлар (ял итү өчен эскәмияләр, рекреация һәм ишегаллары территорияләрендә урнашкан; эскәмияләр, өстәл уеннары өчен өстәлләр, мәйданчыкларда, сезонлы кафеларда;; бакча һәм урам жиһазлары), коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар (көнкүреш чүп-чарын жыю өчен контейнерлар, чүп савытлары, почта тартмалары, инженерлык жиһазлары элементлары), күзәтү люклары һ. б.;

15) **ордер** – жир һәм төзелеш эшләрен башкаруга хокук бирүче документ;

16) **тышкы яктырту объектлары (яктырту жиһазлары)** – урамнарда, скверларда, паркларда, махсус билгеләнгән урамнарда, диварларга, корылмаларга, металл, тимер-бетон һәм башка конструкцияләрдә, биналар, корылмалар һәм жәмәгать кулланышындагы башка урыннарда урнашырга мөмкин булган яктырту приборлары (яктырткычлар, прожекторлар).;

17) **төзеклэндерү проекты** – текст һәм график формадагы материаллар һәм территорияне һәм башка төзеклэндерү объектларын төзеклэндерү буенча проект чишелешләрен (шул исәптән чәчәкләр) билгели торган документлар;

18) **хайваннарны урамда йөртү һәм дрессировкалау мәйданчыгы-билгеләнгән тәртиптә хайваннарны йөртү һәм дрессировкалау** өчен бүлөп бирелгән жир участогы;

19) **автостоянка мәйданы** – күбесенчә жиңел автомобильләренә һәм башка мототранспорт чараларын (мотоцикллар, мотороллерлар, мотоколяска, мопедлар, скутерлар) саклау өчен билгеләнгән махсус ачык мәйданчык.;

20) **Яшел утыртмаларга зыян китерү** – жир өсте өлешенә һәм тамыр системасына зыян китерү, шул исәптән яшел үсентеләренә яисә туфракны зарарлы яисә пычраткыч матдәләр белән пычрату.;

21) **төзеклэндерү объекттын карап тоту-чисталыкны тәмин итү, төзеклэндерү** объектларының, аларның аерым элементларының тиешле техник, физик, санитар һәм эстетик халәтендә тоту;

22) **территорияне карап тоту** – территорияләренә һәм төзеклэндерү объектларын, аларның аерым элементларын тиешле техник, физик, эстетик халәттә тоту һәм жыештыру буенча чаралар комплексы һәм эшләр комплексы;

23) **спорт мәйданчыгы** – жир кишәрлеге, аның өслегендә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән объектлар (баскетбол щитлары, брусья, гимнастика стеналары, турниклар һәм (яки) мондый объектлар урнашкан.;

24) **төзелеш мәйданчыгы** – яңаларын төзү урыны (шул исәптән төзелеп бетмәгән төзелеш объектлары), шулай ук гамәлдәге күчемсез милек объектларын реконструкцияләү, техник яктан яңадан коралландыру һәм (яки) ремонтлау, демонтажлау, шулай ук корылмаларны төзү һәм (яки) монтажлау, ремонтлау, реконструкцияләү һәм (яки) техник яктан яңадан жиһазландыру урыны.;

25) **чикләнмәгән затлар даирәсе булган территорияләр** (шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, яр буйлары, гомуми файдаланудагы су объектларының яр бие полюсалары, скверлар, бульварлар һ. б.);

26) **каты коммуналь калдыклар** – физик затлар куллану процессында торак

урыннарда барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан аларны торак урыннарда куллану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге процессында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар составы буенча охшаш калдыклар да керә;

27) **территорияне чистарту**-территорияне пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан, сметадан, махсус билгеләнгән урынга житештерү һәм куллану калдыкларынан һәм (яки) башка чүп-чардан даими чистартуга, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итүгә юнәлтелгән башка чаралар комплексы.;

28) **урна** - чүп – чар жыю өчен хезмәт итүче махсус савыт;

29) **төзекләндерү объектлары элементлары** – төзекләндерү объектларының конструктив һәм функциональ өлешләре, аларның тышкы кыяфәтен билгели торган, төзекләндерү объектларын визуаль кабул итүне тәмин итә торган, шулай ук аларның функциональ билгеләнеше нигезендә төзекләндерү объектларын куллану (файдалану).;

30) **яшелләндерү элементлары** – скверлар, парклар, сәнәгать һәм торак төзелешендә, ижтимагый-административ үзәкләрдә, шулай ук урам һәм магистральләрдә, шулай ук яшелләндерү өчен билгеләнгән территорияләр;

31) **өслекләреннән көчәнеше элементлары**-борт ташларының төрле төрләре, пандуслар, баскычлар, баскычлар.

II кисәк. Объектларга, төзекләндерү элементларына аларның эчтәлеге буенча таләпләр

Бүлек 3. Гомуми таләпләр

7. Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда, төзекләндергәндә һәм карап тотканда, халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тирәлекнең уңайлы булуын, шул исәптән әлеге объектларны халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен йөртүгә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга кирәк.

8. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен йөртүгә ярдәм итә торган техник чараларны һәм жайланмаларны проектка, төзү, урнаштыру заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелештә гамәлгә ашырыла.

9. Муниципаль берәмлекнең гомуми кулланылыштагы территорияләрендә тыела:

1) территорияләргә металл лом, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чары белән пычратырга, авыл хужалыгы продукциясе һәм калдыклар белән капларга, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктулары белән пычратырга, калдыклар чүплеген оештырырга.;

2) калдыкларны һәм чүп-чарны, калдыкларны жыю өчен махсус бирелгән урыннардан һәм контейнерлардан тыш, урнаштырырга.;

3) билгеләнгән тәртипне бозып, стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял итү өлкәсендә хезмәт күрсәтү өлкәсе объектларын (аттракционнар, надувные батулар,

комачаулык тудыручы башка урыннарда, гамэлдәге законнарны бозып, парковкалау;

22) зур габаритлы төзелеш чүп-чары, кулланылган көнкүрөш техникасы һәм мебель, агач кисәкләре, сабак, контейнерларга һәм зур габаритлы чүп-чар чыгаруга килешү булмаганда һәм гамэлдәге законнарны бозып, контейнер майданчыкларына урнаштырырга.;

23) гамэлдәге законнарны бозып, комплектланган (төзөк булмаган) транспорт чарасын урнаштыру һәм саклау.

Бүлек 4. Балалар майданчыклары

10. Балалар майданчыклары уеннар һәм актив ял итү өчен билгеләнгән төрле яшьтәге: мәктәпкәчә яшьтәге (3 яшькә кадәр), мәктәпкәчә яшьтәге (7 яшькә кадәр), кече яшьтәге

урта мәктәп яшендәге (7-12 яшь), яшүсмерләр (12-16 яшь). Балалар майданчыклары төрле яшь өчен аерым майданчыклар рәвешендә оештырылырга мөмкин төркемнәр, яшь буенча зоналашып, комплекслы уен майданчыклары буларак кызыксыну.

11. Майданчыкларны урнаштыру күләмнәре һәм шартлары, норматив нормалар һәм кагыйдәләргә исәпкә алып, балаларның яшь төркемнәренә һәм муниципаль берәмлектә торак төзелеш урнашу урыннарына карап, проектлана.

12. Балалар майданчыкларын урнаштыру инженерлык коммуникацияләре хужалары белән килештерелергә тиеш.

13. Балалар майданчыкларын транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш майданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, чүп-чар жыю урыннарын, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участкаларыннан аерырга кирәк. Балалар майданчыкларына якин килүне машиналар йөрү өлешеннән оештырырга кирәк түгел.

Бүлек 5. Спорт майданчыклары

14. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен билгеләнгән, аларны торак һәм рекреацион билгеләнештәге территорияләр, спорт корылмалары участкалары, белем бирү участкалары составында проектларга кирәк.

15. Майданчыкның кырыеннан 2 метрдан да ким булмаган ераклыкта тиз үсүче агачлар утыртып, яшелләндерүне майданчык периметры буенча урнаштырырга кирәк. Майданчыкны киртәләү өчен вертикаль яшелләндерүне кулланарга кирәк.

16. Майданчыклар 2,5-3 м биеклектәге чөлтәрле коймалар белән жиһазландырылырга тиеш, ә спорт майданчыклары янәшәсендәге урыннарда - 1,2 м биеклектә.

17. Спорт майданчыкларын урнаштыру инженерлык коммуникацияләре хужалары белән килештерелергә тиеш.

Бүлек 6. Ял һәм ял итү өчен майданчыклар

18. Өлкәннәр өчен ял итү һәм ял итү майданчыкларын торак төзелеш участкаларында, жирлекнең яшелләнделгән территорияләрендә, паркларда һәм урман паркларында урнаштырырга кирәк.

19. Ял майданчыгында төзекләнделү элементларының мәжбүри исемлегә түбәндәгедән гыйбарәт: каты өслек төрләре, майдан өслеген газон белән бәйләү элементлары, яшелләнделү, ял өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, чүп савытлары (ким дигәндә, һәр скамьяның бер өлешендә), яктырту жиһазлары.

20. Яктырту жиһазларының эшлэвен яктырту режимында тээмин итэргэ кирэк.
21. Инвалидлар һәм халыкның башка аз хэрэкэтләнүче төркемнәре тарафыннан алардан тоткарлыксыз файдалану өчен жайланмасыз ял майданчыкларын планлаштыру һәм төзекләндерү рөхсәт ителми.
22. Майданчыкның өслеген плитка куэте рәвешендә проектларга кирэк. Ял майданчыкларын һәм балалар майданчыкларын бергә кушып, балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштыру рөхсәт ителми.
23. Ял итү урыннары территориясе көн саен чүп-чардан һәм чит эйберләрдән чистартыла. Үз вакытында агач, куак кисү һәм чабу эшләре башкарыла.
24. Юллар, коймалар, эскәмияләр, чүп-чар өчен чүп савытлары төзек хәлдә булырга тиеш. Чүп-чар иртэнге сэгәтлөрдә, кирэк булган саен, чүп-чардан чыгарыла, эмма тәүлегенә бер тапкырдан да ким түгел.
25. Ял итү урыннарын яктырту чаралары төзек хәлдә булырга тиеш, яктырту арматура һәм/яки яки яктырту терәге булырга тиеш түгел ия механических жәрэхәтләре һәм ржавчины, плафоны булырга тиеш чиста һәм ия булырга тиеш трещин һәм сколов.
- Бүлек 7. Майданчыклар өчен урамда һәм (яки) дрессировки эт
26. Этләрне урамда йөртү һәм (яки) дрессировкалау өчен майданчыклар гомуми файдаланудагы территорияләрдә, буш яшел үсентеләр территорияләрендә, 1 класслы магистральләр линияләренә техник зоналарында, көчәнеше 110 кВт артмаган электр линияләре астында, беренче һәм икенче поясны су белән тээмин итү чыганакаларының санитар зонасыннан читтә урнаштырыла.
27. Этләрне урамда йөртү һәм (яки) дрессировкалау өчен билгеләнгән майданчыкларның күләме 400-600 кв.м, башка территорияләрдә – 800 кв. м тәшкил итэргә тиеш, барлыкка килгән төзелеш шартларында, булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, майданчыкларның киметелгән күләме кабул ителә. Майданчыкларның һәркем өчен уңайлы булуын 400 м. дан да артык түгел, тыгыз торак төзелеше белән-600 м. дан да артык түгел. Майдан чикләреннән алып торак һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр араны 25 метрдан да ким түгел, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчыклары, ял майданчыклары участкаларына кадәр-40 метрдан да ким булмаска тиеш.

Бүлек 8. Автостоянкалар майданчыклары

28. Муниципаль берәмлек территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре күздә тотыла: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау өчен; урамнар; урамнан тыш («карман» һәм машиналар йөрү өлешеннән чигенү рәвешендә); кунак (торак төзелеше участогында); халык автомобильләрен саклау өчен (микрорайон); объектлар яки объектлар янында); башка (йөк, тоту һ.б.).

29. Транспорт чараларының һәр тукталышында (тукталышында), шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары янында (торак, ижтимагый һәм житештерү биналары, Корылмалар һәм корылмалар, физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар), ял итү урыннары янында, I, II төркем инвалидлары идарә итә торган транспорт чараларын түләүсез парковка өчен урыннарның кимендә 10 проценты (бер урыннан да ким булмаган күләмдә) бүлеп бирелә, шулай ук Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә III төркем инвалидлары һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте, мондый

инвалидларны һәм (яки) инвалид балаларны йөртүче. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид"тану билгесе куелырга тиеш. "Инвалид" танып-белү билгесен бирү тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә. Парковка өчен күрсәтелгән урыннарны башка транспорт чаралары алып торырга тиеш түгел.

30. Автостоянкалар майданчыкларында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты өслек төрләре (тимер-бетон, бетон, асфальт-бетон, вак таш, грунт катламы), өслекләр бәйләнеше элементлары, коймалар, чүп-чар өчен кече контейнерлар, яктырту һәм мәгълүмат жиһазлары. Автомобильләрне озак саклау өчен майданчыкларны элмәчләр, жиңел бокслар корылмалары, карау эстакадалары белән жиһазландырырга рөхсәт ителә.

31. Жәмәгать киңлекләрен һәм ишегалды территорияләрен планлаштырганда, газоннарда транспорт чараларын парковкалауга юл куймас өчен, махсус киртәләрне күздә тотарга рөхсәт ителә.

32. Автостоянкалар майданчыкларын урнаштыруны инженер коммуникацияләре хужалары белән килештерергә кирәк.

Бүлек 9. Каты коммуналь калдыкларны жыю өчен контейнерлар урнаштыру өчен майданчыклар

33. Коммуналь калдыкларның аерым төркемнәрен жыю өчен контейнер майданчыклары һәм майданчыклары калдыкларны бетерү вакыты, әлеге эшне башкара торган оешма исеме һәм майданчыкны карап тоту һәм калдыкларны үз вакытында бетерү буенча сыйфатлы һәм үз вакытында эш өчен җаваплы затның контактлары турында белешмәләр, шулай ук автотранспорт хужаларын махсус автотранспортның пычрануы, контейнерларны бушата торган махсус автотранспортның пычрануы турында кисәтүче мәгълүмат белән тәмин итәргә кирәк.

34. Мондый майданчыкларның булуын коммуналь калдыклар җыела торган теләсә кайсы функциональ билгеләнештәге территорияләр һәм участоклар составында күздә тотарга кирәк.

35. Контейнер майданчыгы күләмен калдыкларны жыю өчен файдаланыла торган, эмма санитар-эпидемиологик таләпләрдән дә артмаган контейнерларның, габаритларның һәм саныннан чыгып билгеләргә кирәк.

Бүлек 10. Урамнар (шул исәптән жәяүлеләр) һәм юллар.

36. Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын төзекләндерүгә юнәлдерелгән чаралар «Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлегенә турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2007 елның 8 ноябрәндәге 257-ФЗ номерлы Федераль законга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына һәм гомуми файдаланудагы автомобиль юлларына карата таләпләрне билгеләүче норматив-техник документларга каршы килми торган өлешендә гамәлгә ашырыла.

37. Муниципаль берәмлек территориясендә жәяүлеләр коммуникацияләрен булдырганда һәм төзекләндергәндә транспорт коммуникацияләре белән кисешүләрен минималь санын, жәяүлеләр коммуникацияләре системасының өзлексезлеген, кешеләрнең, шул исәптән Инвалидларның һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәренә куркынычсыз, каршылыксыз һәм уңайлы хәрәкәт итү мөмкинлеген тәмин итәргә кирәк.

38. Жэяүлелэр тротуарларын планлаштырганда Инвалидларның һәм хәрәкәт мөмкинлекләре чикләнгән халыкның башка төркемнәренә биналарына һәм корылмаларына, шулай ук санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә туры китереп, халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен махсус жиһазландырылган урыннарга киртәләрсез үтөп керүне күздә тотарга кирәк.

39. Урам һәм юлларны төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл катламының һәм тротуарларның каты өслеге, өслекләргә бәйләү элементлары, урам һәм юл буйларын яшелләндерү, чүп-чар өчен чүп-чар өчен чүп савытлары яки кече контейнерлар, эскәмияләр, куркыныч урыннарны коймалар, яктырту жиһазлары, юл хәрәкәте мәгълүматын йөртүчеләр (юл билгеләре, тамгалар, светофор жайланмалары).

40. Юл өслеге төрләре һәм конструкцияләре урамның категориясен исәпкә алып һәм хәрәкәт иминлеген тәмин итү белән проектлана.

41. Урамнарны һәм юлларны яшелләндерү проектын эшлөгәндә, төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә, Яшел утыртмалардан жир асты коммуникацияләре челтәренә һәм урам-юл челтәренә башка корылмаларына кадәр минималь ара билгеләнә.

42. Урам-юл челтәре объектларын жыештыруны тәмин итәләр:

- муниципаль контракт буенча техник бирем шартларына туры китереп, сату нәтижәләре буенча билгеләнгән подрядчы оешма;
- инженерлык коммуникацияләре челтәргә милекчәсе, эксплуатацияләүче ремонт-торгызу эшләрен башкарганда оешма-инженерлык коммуникацияләре челтәргә авария урынында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өчен.

Бүлек 11. Катлам

43. Өслекне каплау муниципаль берәмлек территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итү шартларын тәмин итә, шулай ук эйләнә-тирәлекнең архитектур-сәнгать кыяфәтен формалаштыра.

44. Проектта кулланыла торган өслек төрен ныклы, ремонтка яраклы, экологик яктан чиста итөп билгеләргә кирәк. Каплау төрләрен сайлау аларның максатчан билгеләнеше нигезендә гамәлгә ашырыла.

Бүлек 12. Парклар, скверлар һәм башка яшел зоналар

45. Парклар, скверлар кыска вакытлы ял, жэяү йөрү, транзит жэяүлеләр өчен каралган.

46. Парк һәм скверлар территорияләрендәге төзекләндерү элементлары исемлегенә түбәндәге юллар һәм майданчыкларның каты өслек төрләре, өслекләргә бәйләү элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кече контейнерлар, яктырту жиһазлары, архитектура-декоратив жиһазлар керә. яктырту.

47. Паркларны, скверларны яшелләндергәндә урамнардан эчке территорияләргә аеручы үсентеләр каралган: эре жәмәгать биналары каршында фонтаннар урнаштырылган һәм чөчәк түтәлләргә ватылган киң төр аермалар бар; ял итү өчен майданчыклар оештырырга киңәш ителә. Скверларны яшелләндергәндә яшелләндерелә торган пространствоны киңәйтү алымнары кулланыла.

48. Парклар, скверлар һәм башка яшел зоналар территориясә көн саен чүп-чардан һәм чит эйберләрдән чистартыла. Агач, куак кисү кирәк булган саен башкарыла.

49. Юллар, коймалар, эскәмияләр, паркларда, скверларда һәм башка яшел

зоналарда чүп-чар өчен чүп савытлары төзөк хәлдә булырга тиеш. Чүп савытларыннан чүп-чар кирәк булганда, бетерелә, эмма тәүлегенә кимендә бер тапкыр.

50. Паркларда, скверларда һәм башка яшел зоналарда тышкы яктырту чаралары төзөк хәлдә булырга тиеш, яктырту арматурасы һәм/яки яктырту баганасы механик зыян һәм ржавчиналарга ия булырга тиеш түгел, плафоннар чиста һәм ярыклар һәм сколлар булмаска тиеш.

Бүлек 13. Яшелләндерү

51. Яшелләндерү-территорияне төзөкләндерүнең һәм Ландшафтлы оештыруның состав һәм кирәкле өлеше, гамәлдәге һәм/яки яңа булдырыла торган табигый комплекслардан актив файдаланып, муниципаль берәмлекнең тотрыклы мохитен формалаштыруны, шулай ук муниципаль берәмлек территориясендә элек барлыкка килгән яки башта булган табигый тирәлекне саклауны һәм саклауны тәмин итә.

52. Яшелләндерү эшләре муниципаль берәмлекнең төзөкләндерү объектларын төзү, капитал ремонтлау һәм реконструкцияләүгә проект документациясен эшлөгәндә планлаштырыла.

53. Агач һәм куакларны, шул исәптән коры-сары һәм авыручыларны кисү муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә бирелә торган рөхсәт нигезендә башкарыла.

54. Зур агачларның егылып төшүе кешеләрнең тормышына һәм сәламәтлегенә, биналар һәм корылмаларның торышына, транспорт хәрәкәтенә, коммуникацияләрнең эшләве, әлеге үсентеләрне алдан рәсмиләштермичә генә сүтү куркынычы янаган гадәттән тыш һәм авария хәлләрендә.

55. Ремонт эшләрен тиз арада башкаруны таләп итүче һәм/яки инженерлык коммуникацияләре объектларында авария хәлләрендә яшел үсентеләрне сүтү Башкарма комитет белдерүе белән рөхсәтләрне алдан рәсмиләштермичә башкарыла.

14. Кече архитектура формалары (МАФ) һәм урам жиһазлары

56. Кече архитектура формаларын булдыру һәм төзөкләндерү турында (алга таба – МАФ) функциональ күптөрлелек, ирекле киңлек булу, жәяүлеләр һәм автомобиль хәрәкәте интенсивлыгы, транспорт төеннәренәң якынлыгы, көн саен территориягә килүче кешеләр санын исәпкә алырга кирәк. Эксплуатацияләүнең барлык шартларын исәпкә алып, объектларның материалларын һәм дизайнын сайларга кирәк.

57. Проектлау, сайлаганда МАФЛАРНЫ исәпкә алырга кирәк:

1) маф материалларының һәм конструкцияләренең климатка һәм МАФ билгеләнешенә туры килүе;

2) антивандальность - нче разрушения, оклейки, нанесения язу һәм сурәтләрне;

3) МАФ детальләрен ремонтлау яки алыштыру мөмкинлегенә;

4) яклау нче барлыкка килү боз һәм кар көртләре, тәмин итү, су;

5) уңайлы хезмәт күрсәтү, шулай ук механикаштырылган һәм кулдан чистартылган территория янында МАФ һәм конструкция астында;

6) эргономичность конструкцияләр (биеклек һәм наклон спинки, биеклек урналар һәм башкалар);

7) тирә-юньдәге диссонирующую чәчәк түгел;

8) куркынычсызлык өчен потенциал кулланучылар;

9) стилистическое ярашуу белән башка МАФ һәм әйләнә-тирә архитектурасы;

10) урнашу зонасының характеристикаларына туры килү: утилитар,

юл тротуарлары өчен минималистик дизайн, элементлар белән эшләү катлаулырак

декора – рекреацион зоналар һәм ишегаллары өчен.

58. Гомуми таләпләр кую МАФ:

- 1) жәяүлеләр өчен каршылыклар тудырмый торган урын;
- 2) кешеләр күпләп жыела торган урыннарда минималь майданда компакт урнаштыру;
- 3) конструкциянең тотрыклылыгы;
- 4) урнашу шартларына бәйле рәвештә ышанычлы фиксацияләү яки хәрәкәт итү мөмкинлеген тәмин итү;
- 5) булу, һәр конкрет зонада МАФ тәкъдим ителә торган типтагы өчен мондый зона.

59. Урналар куюга таләпләр:

- 1) житәрлек биекlege (максималь кадәр 100 см) һәм күләме;
- 2) булу рельефного текстурирования яки перфорирования яклау өчен нче графического вандализм;
- 3) яклау нче яңгыр һәм Кар;
- 4) куллану һәм пөхтә урнаштыру вставных чиләкләр һәм чүп капчыклары.

60. Урам жиһазларына, шул исәптән эскәмиянең төрле төрләрәнә карата таләпләр ижтимагый кинлекләр, рекреацияләр территорияләрендә урнашкан ял итү урыннары өстәл уеннары, жәйге кафелар һ. б. майданчыкларда - ишегалды, эскәмияләр һәм өстәлләр.:

1) урнаштыру скамей киңәш ителә гамәлгә ашырырга бу каты төрләрән каплау яки фундамент. Ял итү зоналарында, урман паркларында, балалар майданчыкларында йомшак катламнарда эскәмияләр кую рөхсәт ителә. Аның өлешенең фундаменты булганда, Жир өслеге өстендә чыгыш ясамаучылар тарафыннан үтәлгә киңәш ителә.

2) рекреацион зоналар эскәмияләре өчен аркалар булу, ишегалды зоналары эскәмияләре өчен аркалар һәм поручнялар булу, транзит эскәмияләре өчен аркалар һәм поручнялар булмау.

зоналары;

3) махсус сакланыла торган табигать территорияләре территориясендә агач жепләрәннән, буралардан, бүрәнәләрдән һәм плахдан торган сколлар һәм кискен почмаклардан эскәмияләр һәм өстәлләр үтәргә мөмкин.

61. Чәчәкләрнең (вазоннарның) биекlege автомобильләренең очраклы рәвештә бәрелүенә һәм чүп-чар элөкүенә юл куймауны тәмин итәргә тиеш.

62. Коймалар урнаштырганда түбәндәгеләрне исәпкә алырга кирәк:

- 1) жәяүлеләрне автомобиль йөртүдән саклауны тәмин итә торган ныклык;
- 2) теләсә кайсы формадагы конструкцияләрне булдырырга мөмкинлек бирүче модуль;
- 3) автомобильнең мөмкин булган урыннарда яктылык кайтаргыч элементлар булу;;
- 4) урнаштыру коймалар түгел, алга таба 10 см нче крае газон;
- 5) куллану нейтраль төстә яки табигый төстә кулланыла торган материал.

63. Автомобиль юллары тротуарларында түбәндәгеләрне куллану кирәк:
МАФ:

- 1) эскәмияләр башка спинки урыны белән сумкалар;
- 2) мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр өчен эскәмияләр янында терәкләр;
- 3) жәяүлеләрне автомобиль йөртүдән яклауны тәмин итүче киртәләр;
- 4) элмә кашпо, элмә чәчәкләр һәм вазоннар;
- 5) югары цветочницы (вазоны) һәм урналар.

64. Муниципаль жиһазларны архитектура тирәлегенә карап сайларга кирәк.

65. Заманча дизайнның типлаштырылган муниципаль жиһазы, югары сыйфатлы башкару шарты белән, тарихи төзелеш зоналарында кулланылырга мөмкин. Заманча төзелеш белән районнарда тарихи стильдә стильләштерелгән жиһазны куллану ярамы.

66. Жәяүлеләр зоналары өчен түбәндәге МАФЛАРНЫ кулланырга кирәк:

- 1) биеклегә кеше үсешенә туры килгән урам фонарьлары;
- 2) эскәмияләр, предполагающие озак утыру;
- 3) чәчәк түтәлләре һәм кашпо (вазоны);
- 4) мәгълүмат стендлары;
- 5) саклагыч киртәләр;
- 6) уеннар өчен өстәлләр.

67. МАФ өслекләренә майданын минимальләштерергә кирәк, буш өслекләргә перфорацияле итәргә яки график вандализмга комачаулаучы яки аны юкка чыгаруны жиңеләйтүче рельефлы итәргә кирәк.

68. Чукрак коймаларны карап торучыларны алыштырырга киңәш ителә. Әгәр койманы жыештырып алу яки каралучы урынга алыштыру мөмкинлегә булмаса, ул визуаль рәвештә үзгәртелергә (мәсәлән, контрастлы стрит - арт ярдәмендә) яки яшел үсентеләр кулланып визуаль рәвештә ябык булырга мөмкин.

69. Аз күләмле объектларны (коммутация шкафларын һәм башкаларны) яклау өчен аз форматлы реклама өслегенә урнаштырырга кирәк. Шулай ук, бәлки куллану стрит-арт яки урнаштыру, аларны эчендә афишной Тумба.

70. График вандализмнан яклау өчен яктырту баганалары һәм башка объектлар конструкциясен сайларга яки проектлаштырырга кирәк, шул исәптән: рельеф өлешләрен үз эченә алган буяуларны куллану.

71. Потенциаль вандализм урыннарында (вандализмның төп зонасы – жирдән 30-200 сантиметр) ижтимагый файдалы мәгълүмат булган мәгълүмат конструкцияләрен, мәсәлән, жирлекнең тарихи планнарын, навигация схемаларын һәм башка шундый элементларны урнаштыру мөмкин.

72. Жиһазларны урнаштырганда һәм проектлаштырганда аның вандал яклануын, шул исәптән вандал саклануын да, күздә тотарга кирәк:

- 1) куллану жиңел чистартыла һәм куркымый торган абразив һәм растворяющихся матдәләр материаллар;
- 2) яссы өслекләрдә перфорацияләнгән яки рельефлы текстурлау жиһазларын һәм МАФЛАРЫН куллану, ул игъланнар таратуга һәм өслекне рәсмиләштерүгә комачаулый һәм чистартуны жиңеләйтә;
- 3) куллану темных тонов буяулар яки материаллар.

73. Объектларны максималь нейтраль мохиттә башкарырга кирәк (мәсәлән, нейтраль төс – кара, соры, ак, куллану мөмкин шулай ук темные оттенки башка чәчәкләр).

Бүлек 15. Коймалар

74. Киртәләргә төзегәндә һәм төзекләндергәндә функциональ төрлелек, уңайлы жәяүлеләр мохите оештыру, халыкның ярымприват киңлекләрдә булган ихтияжларын

канәгатъләндерү өләшендә табигать белән гармониядә (киңлек, анда булу өчен ачык, ләкин күпчелек очракта билгеле бер төркем затларның социаль мөнәсәбәтләре яки күчемсез милек белән идарә итү белән бәйлә), жәяүлеләр маршрутлары чөлтәрен саклап калу, куркынычсызлык таләпләрен исәпкә алып, газоннарның һәм яшел утыртмаларның тискәре йогынтысыннан саклау принциплары исәпкә алына.

75. Жәмәгать, торақ, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә декоратив Ажур металл киртәләрен кулланырга кирәк һәм тоташ, чукрак һәм тимер-бетон киртәләр кулланырга кирәк түгел, шул исәптән күп фатирлы йорт коймаларын проектлаганда да.

76. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки төзелеш һәм реконструктив эшләр башкару зоналарында агачлар үссә, саклауның башка төрләре булмаганда, биеклегә яше, агач токымына һәм башка характеристикаларга бәйлә рәвештә билгеләнә торган саклагыч өстәл киртәләрен күздә тотарга кирәк.

77. Коймаларны төзегәндә һәм төзекләндергәндә, кирәклекне исәпкә алырга киңәш ителә, шул исәптән:

- 1) жәяүлеләр һәм транспорт маршрутлары белән яшел зонаны (газоннар, клумбалар, парклар) чикләү;
- 2) кешеләр агымын һәм маршрутларны исәпкә алып, юлларны һәм тротуарларны проектлау;;
- 3) төрле биеклектәге алымнарны куллану яки яшел куак киртәләрен булдыру ярдәмендә яшел зоналарны һәм транзит юлларын чикләү.;
- 4) сезонлы кар өемнәре исәпкә алып, бордюрный ташның биеклеген һәм геометриясен үзгәртүне проектлау;
- 5) куллану бордюрного таш;
- 6) алыштыру, яшел зоналарны мощением очрақларда, кайчан коймалар мәгънәсе юк, чөнки кечкенә күләме зонасы яки архитектур үзенчәлекләре урын;
- 7) куллану (бигрәк тә яшел зоналар чикләрендә) күпеллык всесезонных куст үсемлекләре;
- 8) газоннарның озатылган участкалары өчен яктылыкны кире кайтаручы фасад конструкцияләрен куллану мөмкинлегә буенча;
- 9) киртәләрне төсле-график бизәүне, жирле архитектура органнары тарафыннан расланган, тәкъдим ителә торган натураль төсләрне (мәсәлән, таш, металл, агач һәм шундый ук), нейтраль төсләрне (мәсәлән, кара, ак, соры, кара, кара төсләрдәге төсләрне) исәпкә алып, жирле архитектура органнары тарафыннан раслана торган төсле карарлар палитрасы нигезендә куллану.

Бүлек 16. Су жайланмалары

78. Су корылмаларына фонтаннар, эчәргә яраклы фонтанчиклар, бюетлар, чишмәләр, декоратив сулыклар керә. Су жайланмалары декоратив-эстетик функция башкара, микроклиматны, һава һәм акустик мохитне яхшырта. Барлык төрдәге су жайланмаларын дренаж чөлтәренә артык суны һәм яңгыр канализациясен агызучы су сибү торбалары белән тәэмин итәргә кирәк.

79. Фонтаннарны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән индивидуаль архитектура проект эшләнмәләре нигезендә проектларга кирәк.

Бүлек 17. Урам коммуналь-көнкүреш жиһазлары

80. Урамдагы коммуналь-көнкүреш жиһазлары чүп жыюның төрле төрләре — бункер-туплаучылар, контейнерлар, чүп савытлары белән тәкъдим ителгән.

Коммуналь-көнкүрөш жиһазларының төрөн сайлаганда төп таләпләр түбәндәгеләрдән гыйбарәт: экологик яктан чиста булу, куркынычсызлык, куллануда уңайлылык, чистарту жиңеллеге, пөхтә кыяфәт.

81. Муниципаль берәмлекләр территориясендә (урамнарда, мөйданнарда, рекреация объектларында) коммуналь калдыкларны жыю өчен контейнерлар һәм (яки) чүп савытлары кулланыла. Рекреация объектлары территориясендә контейнерлар һәм чүп савытлары урнаштыруны эскәмияләр янында, капитал булмаган стационар булмаган корылмалар һәм азык-төлек продуктларын сатуга юнәлдерелгән урам техник жиһазлары урнаштыруны күздә тотарга кирәк. Моннан тыш, чүплекләргә жәмәгать транспорты тукталышларында урнаштырырга киңәш ителә. Барлык очрақларда да жәяүлеләр йөрүгә, инвалидлар һәм балалар коляскалары йөрүгә комачауламаска тиеш.

82. Контейнерлар саны һәм күләме житештерү һәм куллану калдыклары турындагы закон таләпләренә туры китереп билгеләнә.

Бүлек 18. Урам техник жиһазлары һәм инженерлык коммуникацияләре (линия корылмалары)

83. Урам техник жиһазларына смотровыйлар люклары керә ярар,, рәшәткәләр дождеприемных кое, вентиляционные шахталар жир асты коммуникацияләр, телефон элементәсе шкафлары һ. б.

84. Инженерлык жиһазлары элементлары техник шартларга каршы килергә тиеш түгел, шул исәптән:

1) жәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә (шул исәптән урам аркылы чыгу урыннарында) урнашкан карау коеларының люклары түбәләре якындагы өслеккә капланган бер дәрәжәдә үтәлергә тиеш, арыш 20 мм дан артмаска тиеш, ә Люк крае һәм тротуар өслеге арасындагы чүплекләр 15 мм дан артмаска тиеш.;

2) Жир асты коммуникацияләренәң вентиляцион шахталарын рәшәткә белән жиһазландырырга кирәк.

85. Тышкы инженерлык коммуникацияләре (жылылык челтәрләре, газүткәргеч, электр челтәрләре, су белән тәмин итү һ.б.) һәм үзәкләштерелгән су бүлү системалары төзек хәлдә булырга тиеш.

86. Карау һәм яңгыр кабул итү коеларының Жир өлешен, жылылык трассалары, газ, ягулык линияләре, суүткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм аларны изоляцияләү линияләре, линия корылмаларының һәм коммуникацияләренәң башка жир өлешләренә зыян китерү рөхсәт ителми.

87. Урамнарның машиналар йөрү өлешендә һәм тротуарларда урнашкан Люк, кое капкачлары, алар булмаганда, жиңерелү яки жиңерелү очрагында, кичекмәстән киртәләнеп алынырга тиеш һәм өч көн дэвамьнда коммуникацияләр булган оешмалар торгызылды.

88. Карау һәм башка коелар һәм камераларның люклары, урамнарның машиналар йөрү өлешендә һәм тротуарларда газ келәмнәре асфальт-бетон өслекле бер дәрәжәдә булырга тиеш. Моның өчен аларның торышын даими тикшереп торырга кирәк. Каптам жиңерелгән очракта, якин-тирә зонаның өслеген, түшәм жиңерелгән очракта, кое төбенән 1 метр ераклыкта торгызырга кирәк. Кое башындагы зона каптамасын торгызу үзенчәлекләре, типы һәм маркасы буенча шундый ук материаллардан файдаланып башкарылырга тиеш. Асфальт-бетон түшәмнәрен жәяр алдыннан асфальт катламнарын вибрацияләү мәжбүри рәвештә башкарылырга тиеш. Торгызыла торган

һәм якын-тирә катламнарның кисешү тогы жөйнең бөтен биекlege буенча адгезив пластик материал белән эшкәртелергә тиеш. Торгызыла торган һәм якын-тирә катлам дәрәжәсендә тайпылышлар рөхсәт ителми.

89. Карау һәм яңгыр кабул итү коеларының люклары булмау, пычрату, жылылык челтәренең жир өсте линияләренең, газ, ягулык-һәм линия корылмаларының һәм башка жир өсте өлешләренең тышкы изоляциясе булмау, тиешле ремонт булмау яки күрсәтелгән объектларны вакытында профилактик тикшерүләр уздыру, аларны чистарту, буяу рөхсәт ителми.

90. Юридик затларга караган су бүлү корылмалары юл хезмәтләре яки тиешле оешмаларның башка структур бүлекчәләре тарафыннан хезмәт күрсәтелә.

91. Карау коеларының люкларына һәм инженерлык челтәрләре белән идарә итү узелларына, шулай ук янғын су белән тәмин итү чыганаclarына (янғын гидрантлары, сулыклар) ирекле керү тәмин ителә.

92. Квартал эчендәге һәм йорт эчендәге линия корылмалары һәм коммуникацияләре челтәрләрен эксплуатацияләүнең нормаль шартларын саклау максатларында физик һәм юридик затларга тыела:

1) коеларның люкларын ачарга һәм су үткәрү, канализация, жылылык трассалары магистральләрендә чүп-чар жайланмаларын жайга салырга;;

2) әлеге челтәрләрдә эксплуатацияләүче оешмалар рөхсәтеннән башка нинди дә булса эшләр башкарырга;

3) даими характердагы урам, ишегалды челтәрләре өстендә төзелеш материаллары, чүп-чар һ. б. инженерлык коммуникацияләре трассаларын төзү.;

4) коеларны ябык калдырырга һәм (яки) ватык капкачлар белән ябарга.;

5) өске суларны канализация системасына жибәергә.;

6) хужалык максатларында янғын гидрантларынан файдаланырга;

7) житештерергә су алу нче урам колонок ярдәмендә шлангов;

8) колонкалар сүтәргә;

9) тротуарлардан һәм юл катламнарының лоток өлешеннән чүп-чар, смета һәм башка пычраткычлардан яңгыр кабул итү коеларына (рәшәткә) ташлау. Яңгыр канализациясе челтәрен чистартканда алынган пычрану аны чистарту буенча эш башкаручы оешма тарафыннан кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

10. урамнарда һәм квартал эчендәге территорияләрдә жир эшләре башкарганда люкларны сүтеп, жир асты коммуникацияләре коеларын грунт белән күмәргә.,

асфальт түшәгәндә аларны асфальт белән капларга кирәк.

Бүлек 19. Уен һәм спорт жиһазлары

93. Уен һәм спорт жиһазларын төзегәндә һәм төзекләндергәндә торақ пункт тирәлегенең сыйфатын тәмин итү бурычын хәл итү кысаларында уен һәм спорт майданчыкларын, кешеләрне жәлеп итү үзәкләре буларак, оештыру өлешендә, функциональ күптөрлелек, аралашу өчен уңайлы мохит принцибы исәпкә алына.

94. Муниципаль берәмлек территориясендә уен һәм спорт жиһазлары уен, физкультура-сәламәтләндрү жайланмалары, Корылмалар һәм (яки) аларның комплекслары белән тәкъдим ителергә мөмкин. Балалар һәм яшүсмерләр өчен уен һәм спорт жиһазларының составын сайлаганда, жиһазларның төрле яшь төркемнәренән анатомо-физиологик үзенчәлекләренә туры килүен тәэмин итәргә кирәк. Уен һәм спорт жиһазлары санитар-гигиеник нормалар таләпләренә туры килергә, техник эксплуатациядә уңайлы булырга, эстетик яктан жәлеп итәргә тиеш.

95. Халыкның барлык яшь төркемнәре өчен билгеләнгән спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яисә рекреация составында махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (Сәламәтлек сукмаклары) урнаштырыла.

Бүлек 20. Яктырту һәм яктырту жиһазлары

96. Яктырту һәм яктырту жиһазларын төзегәндә һәм төзекләндергәндә жирлек тирәлегенән сыйфатын тәэмин итү мәсьәләләрен хәл итү кысаларында жәяүлеләр өчен уңайлы мохит оештыру принциплары, шул исәптән жәлеп итүче һәм куркынычсыз жәяүлеләр маршрутлары булдыру, шулай ук кешеләрне жәлеп итү урыннарында аралашу өчен уңайлы мохит булдыру кирәклегенә исәпкә алына.

97. Проектлаганда һәр өч төп яктырту Төркеме

урнаштыру (функциональ, архитектур яктырту, яктылык мәгълүматы)

тәэмин итү:

– кулланыла торган жайланмаларның экономияле һәм энергоэффективлыгы,

электр энергиясен рациональ бүлү һәм куллану;

- яктырту жайланмалары элементларының эстетикасы, аларның дизайны, материалларның һәм эшләнмәләрнең сыйфаты, көндөзгә һәм төнгә вакытта кабул итүне исәпкә алып;

- жайланмаларның төрле режимнарында хезмәт күрсәтү һәм идарә итү уңайлылыгы.

98. Функциональ яктырту (алга таба – ФО) Транспорт һәм жәяүлеләр зоналарында юл катламнарын һәм киңлекләрен яктырту стационар жайланмалары белән гамәлгә ашырыла. ФО жайланмалары гадәти, югары мачта, парпет, газон һәм встроенный.

99. Гадәти светильниклар жайланмаларында Терәкләрдә (чәчәкләр, консольләр), подвес яки фасадларда (бра, плафоннар) урнашырга киңәш ителә. Аларны транспорт һәм жәяүлеләр зоналарында иң традицион буларак кулланырга кирәк.

100. Югары мачталы жайланмалар киң киңлекләренә, транспорт чишелешләрен һәм магистральләренә, ачык паркингларны яктырту өчен кулланыла.

101. Парапет җайланмаларында яктырткычлар юлүткөргөчләрнең, күперләрнең, эстакад, пандусларның, чишелешләрнең, шулай ук тротуарларның һәм мәйданчыкларның машиналар йөрү өлешен киртәләүче парапетка линия яки пунктир белән корыла.

102. Газон яктырткычлары, гадәттә, газон, чәчәкләр, җәяүлеләр юллары һәм мәйданчыкларны яктырту өчен хезмәт итә. Алар җәмәгать кинлекләре һәм рекреация объектлары территорияләрендә минималь вандализм зоналарында карала ала.

103. Баскычларда урнаштырылган яктырткычларны, терәк диварларны, коймаларны, биналар һәм корылмаларның цоколларын, кече архитектура формаларын, җәмәгать билгеләнешендәге территорияләрнең җәяүлеләр зоналарын яктырту өчен файдаланырга кирәк.

104. Архитектура яктырту (алга таба – АО) кичке вакытта сәнгатьчә сәнгатьле визуаль мохит формалаштыру, архитектура, тарих һәм мәдәният, инженерлык һәм монументаль сәнгать, МАФ, доминант һәм истәлекле объектлар, Ландшафт композицияләре, яктылык ансамбльләре булдыру өчен кулланыла. Ул, нигездә, стационар яки вакытлыча яктырту җайланмалары белән, аларның алгы өслекләрен тышкы яктан яктырту белән башкарыла.

105. АЖнең вакытлы җайланмаларына бәйрәм иллюминациясе керә: яктылык гирляндалары, сеткалар, контур тартымнары, яктылык элементлары, паннолар

һәм лампалардан, разрядлы, светодиодлы, светодиодлы, яктырткычлы композицияләр, лазерлы рәсемнәр һәм башкалар.

106. Архитектур яктырту максатларында шулай ук биналар, корылмалар, яшел үсентеләр фасадларына юнәлтелүче прожекторларны монтажлау өчен, иллюминация, яктылык мәгълүматы һәм реклама өчен, элементлары урам яктырткычлары терәкләрендә ныгырга мөмкин.

107. Яктылык мәгълүматы (алга таба – СИ), шул исәптән дөнъяви реклама җәяүлеләрне һәм автотранспортны йөртүчеләрне, шул исәптән, гамәлдәге юл хәрәкәте кагыйдәләренә каршы килми торган яктылык ансамбле гармониясен исәпкә алып, Яктылык композицион бурычларны хәл итү өчен билгеләнгән.

108. ФО һәм АО стационар җайланмаларында энергиянең нәтиҗәле чыганаclarы, нәтиҗәле яктырту приборлары һәм системалары, дизайн һәм эксплуатация характеристикалары буенча сыйфатлы эшләнмәләр һәм материаллар: терәкләр, кронштейннар, саклагыч рәшәткәләр, экраннар һәм гамәлдәге милли стандартлар таләпләренә җавап бирә торган конструктив элементлар кулланыла.

109. Чыганаclar света бу установках ФО кирәк сайларга исәпкә алып, таләпләрен, яхшырту, ориентация, формалаштыру уңай күрү шартлары, шулай ук, кирәк булган очракта, светоцветового зоналаштыру.

110. АЖ " СИ " жайланмаларында яктылык һәм төсләр адаптациясенен формалаштырыла торган шартларын исәпкә алып, ак яки төсле ут чыганаclarы һәм барлык төркемнәрнең яктырту жайланмаларының уртақ гамәлләре белән барлыкка килә торган, бигрәк тә торақ пунктның конкрет киңлегендә яки яктылык ансамбленең хроматик уты белән барлыкка килә торган суммар тамаша эффекты кулланыла.

111. Транспорт һәм жәяүлеләр зоналары ФО жайланмаларында турыдан - туры, таралган яки чагылдырылган утның Түбән ярымферасына юнәлтелгән яктырту приборлары кулланыла.

Бүлек 21. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары

112. Реклама конструкцияләрен, мәгълүмат конструкцияләрен (алга таба – элмә такталарын) урнаштыру, шулай ук башка график элементларны урнаштыру «реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы территориясендә муниципаль район башкарма комитеты карары белән расланган тышкы реклама чараларын (реклама конструкцияләрен) урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

113. Реклама конструкцияләре төзек инженер-техник хәлдә булырга һәм рөхсәт һәм проект документларына туры килергә, эстетик кыяфәткә ия булырга, чиста булырга, чит язучылар, рәсемнәр, белдерүләр, плакатлар, бүтән мәгълүмати-басма продукция һәм аларның өлешләре өслегендә булмаска тиеш. Реклама конструкцияләре ия булырга тиеш целостное, ненарушенное сурәте.

114. Реклама сурәте булмаган очракта биналарда, корылмаларда, шулай ук аерым торучы реклама конструкцияләренен өслеге якты тоннарда буялган щитлар белән ябыла, яки якты материал белән сузыла.

115. Элементлары реклама конструкцияләре, башкарылган металл, булырга тиеш окрашены һәм булырга тиеш түгел, коррозия учаклары. Таш яки бетоннан ясалган реклама конструкцияләре элементлары, агачтан ясалган элементлар, – буялган, табигый төстә таш яки агачтан тыш, декоратив бизәкләү эшләре дә бар. Реклама конструкцияләрен буяу кирәк булган саен, эмма 1 майга кадәр елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә башкарыла.

116. Тью:

1) зарарланган реклама сурәтләре булган реклама конструкцияләрен эксплуатацияләү (сурәтләре, язучылары һ. б. бөтенлеген бозу), ике көннән артык;

2) механик жәрәхәтләргә ия булган реклама конструкцияләрен эксплуатацияләү (конструкцияне деформацияләү, поврежденный щит һ. б.), ике тәүлектән артык;

3) чыгарылган щит реклама конструкцияларен (штендерлар) урнаштыру.

117. Теләсә нинди реклама продукциясен яктырту баганаларына һәм элементә челтәренә урнаштыру тыела, әгәр мондый урнаштыруны башка субъектлар белән килештерү гамәлдәге законнарда яки килешүдә каралмаган булса.

118. Газеталар, плакатлар, афишалар, игъланнар һәм реклама проспектлары һәм башка мәгълүмати-басма продукция бары тик махсус урнаштырылган щитларда, стендларда яки тумбаларда гына рөхсәт ителә.

119. Мәгълүмати-басма продукцияне әлеге максатларда билгеләнгән конструкцияләрдән тыш урнаштыру тыела.

Бүлек 22. Капиталь булмаган стационар булмаган корылмалар

120. Жиңел конструкцияләрдән ясалган һәм жир асты корылмаларыннан (вакляп сату, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм туклану объектлары, тукталыш павильоннары, жир өсте бәдрәф кабиналары, бокс гаражлары, капитал булмаган башка объектлар) капитал булмаган стационар булмаган корылмалар төзегәндә, дизайнның архитектура-сәнгать таләпләренә, торақ пунктның барлыкка килгән мохитенә һәм озак вакытлы эксплуатацияләү шартларына җавап бирә торган корылмаларның отделка материаллары кулланыла. Витрин остекленген вакытта тозсыз, ударостойкалы материаллар, куп катламлы пленка капламнары, поликарбонат пыялалары кулланыла.

121. Капиталь булмаган стационар булмаган корылмаларны төзегәндә һәм төзекләндергәндә тирәлекнең сыйфатын тәэмин итү бурычын хәл итү кысаларында функциональ күптөрлелек, уңайлы җәяүлеләр мохитен оештыру, территорияне төрле сервислар белән тәэмин итү өлешендә аралашу өчен уңайлы мохит булдыру принциптарын исәпкә алырга кирәк.

122. Капиталь булмаган стационар булмаган корылмаларны урнаштырырга кирәк

муниципаль берәмлек территорияләрендә, шулай итеп, комачауламас өчен

автомобиль һәм җәяүлеләр хәрәкәтенә. Предприятиеләр корылмалары

вакляп сату, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм туклану тәкъдим ителә

Башкарма комитет билгеләгән тәртип нигезендә урнаштыру.

Бүлек 23. Биналарны һәм корылмаларны бизәү һәм жиһазлау

123. Биналарның һәм корылмаларның фасадларының тышкы кыяфәте, төсләр чишелеше, конструктив элементлары, мәгълүмати элементларны һәм биналар (корылмалар) фасадларын урнаштыру урыннары, реклама конструкцияләре, өстәмә

жиһазлар, аларның тибы, төре һәм күләме үз эченә ала.

124. Биналарның (корылмаларның) милекчеләре, хужалары һәм башка затлар фасадларны тиешле хәлдә тотарга, гамәлдәге законнарда, биналарны, төзелмәләргә һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән каралган таләпләргә үтәргә тиеш.

125. Фасадларның тиешле торышын тәмин итү максатларында тыела:

- 1) биналарның (корылмаларның) фасадларын юк итү, бозу, архитектура детальләрен бозу;;
- 2) газеталар, плакатлар, афишалар, игъланнар, реклама проспектары һәм башка мәгълүмати-басма продукциянең үз белдеге белән әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннар һәм корылмалар фасадларында үз белдекләре белән ябыштырылуы;;
- 3) бинаның (корылмаларның) фасадларына, биналарның (корылмаларның) түбәләренә, мәгълүмат элементларын һәм биналарның (корылмаларның) алгы якларын һәм фасадларын урнаштыру.

126. Үз белдегә белән житештерелгән язуларны, шулай ук үз белдегә белән урнаштырылган мәгълүмати-басма продукцияне, мәгълүмат элементларын һәм биналарның (корылмаларның) алгы якларын һәм жайланмаларын бетерү эшләрен оештыру милекчеләргә, башка оешмаларга йөкләнә.

биналар (корылмалар), шулай ук биналарны (корылмаларны) карап тоту буенча вазыйфалар йөкләнгән затларга.

24. Капиталь төзелеш элементлары

127. Капиталь төзелеш объектлары номерлары, күрсәтмә һәм йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

128. Торак биналар подъезд номерлары күрсәткечләре белән жиһазландырылырга тиеш. Һәр подъездның әлеге подъездда урнашкан фатир номерларының күрсәткече куелырга тиеш.

129. Капиталь төзелеш объектларына кергәндә каты өслеккә майданчыклар оештыруны күздә тотарга кирәк, эскәмияләр урнаштырырга һәм яшелләндерүнең төрле төрләрен кулланырга мөмкин.

130. Торак һәм ижтимагый әһәмияттәге капитал төзелеш объектларында кондиционерлар урнаштыру, аларның бина элементларына зыянлы йогынтысын бетерү шарты белән башкарылырга тиеш. Кондиционерның тышкы блоклары кондиционер эшендә барлыкка килгән конденсат козырекларга, тәрәзәләргә һәм тәрәзә сливларына

эләкмәсен өчен урнаштырылырга тиеш.

131. Өстәмә жиһазларны урнаштыру Башкарма комитет яки ул вәкаләтле орган тарафыннан биналарның милекчеләре ризалыгы белән бирелгән архитектура йөкләмәсе нигезендә башкарыла.

132. Капиталь төзелеш объектларының милекчеләренә яки аларның вәкаләтле затларына, арендаторларына һәм файдаланучыларына кирәк:

- 1) үзгәртеп планлаштыру һәм капитал ремонт үткәргәндә биналарның һәм корылмаларның хәзерге архитектур кыяфәтен сакларга;;
- 2) капитал төзелеш объектларының фасадларына, шул исәптән төзелеш эшләрен башкарганда, козыреклар, түбәләр урнаштыру, фасадта өстәмә жиһазлар урнаштырганда, зыян китермәскә.
- 3) тышкы блокларны кондиционерлар һәм антенналар архитектура детальләрендә, декор элементларында, кыйммәтле архитектура бизәге булган өслекләрдә урнаштыруга, шулай ук архитектура өслекләренә зыян китерүгә алып баручы аларны ныгытуга юл куймаска.

133. Фасадка, капитал төзелеш объектларының түбәсенә капитал ремонт ясалганда яки капитал төзелеш объектларын реконструкцияләгәндә эшләренә житештерүчеләр кирәк:

- 1) аерым фасад майданында бер төрле рәсем, төс, тәрәзәләр, балконнар һәм лоджияләр, балкон коймалары, яңа архитектура детальләренең формасын һәм тышкы кыяфәтен, керү өстендәге козырькаларның түбәсен, Көнчыгыш системасын карау каралган.;
- 2) торақ пунктның төп (магистраль) урамнарына чыга торган биналарның һәм корылмаларның фасадларында төзелеш урманнары саклагыч челтәр белән сузарга, төзелеш компаниясе логотибы яки перспектив фасад төре челтәренә төшәргә рөхсәт ителә.;
- 3) төзелеш урманнарын демонтажлаганнан соң жимерелгән төзекләндерүне торгызырга;
- 4) төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларының сакланышын тәмин итәргә.

134. Тышлау, штукатурка, фактура һәм буяу катламнарын жимерү, штукатурка ярылган ярыклар, тышлау жөйләреннән эремәне буяу, кирпич һәм вак-төяк блоклар ясау, тулы жыелма биналарның герметизацияләнгән торган эшләнмәләрен жимерү, диварларның чыгыш ясыя торган өлешләрендә металл капламаларга зыян китерү яки

тузу, су агып чыга торган торбаларның жиимерелүе, юеш һәм тутыйган таплар, агымнар һәм высылаларның гомуми пычрануы, өслекнең пычрануы, шул исәптән графити булуы, парапетлар һәм башка шундый жиимереклекләр, алга таба үсүгә юл куймыйча, бетерелергә тиеш. Юридик яки физик затлар милкендә, хужалык алып бару яки юридик затларның оператив идарәсендә торак булмаган яки торак биналарда аерым торак булмаган биналар булса, мондый затлар әлеге биналарның фасадларын ремонтлауда пропорциональ рәвештә биләп торган майданнарга пропорциональ рәвештә катнашу буенча йөкләмәләр бирәләр.

135. Фасадларда урнашкан мәгълүмати табличкалар, истәлекле такталар чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш.

136. Керү юллары, цоколлар, витриналар чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш.

137. Йорт билгеләре чиста булырга тиеш.

138. Козырьки подъездлар, шулай ук түбә булырга тиеш чистартылган нче загрязнений, агач-куак һәм чүп үләннәре.

139. Кышкы чорда түбәләренә кардан, боздан һәм боздан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Түбәләренә кардан (боздан) чистартып, аны тротуарларга ташлау тәүлекнең якты вакытында гына рөхсәт ителә. Калган түбәдән, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташлау зарур. Кар өю алдыннан транспорт чаралары һәм жәяүлеләр узуның куркынычсызлыгын тәмин итә торган сак чаралары үткәргә, түбәдән карны чистарту вакытында чикләү чаралары куелырга тиеш.

140. Биналарның түбәсеннән ташланган карны (бозны), торак фондыннан тыш, ташланганнан соң 24 сәгатътән дә соңга калмыйча чыгарырга кирәк. Түбәдән кар ташлаганда агачларның, куакларның, урам утларының һава линияләренә, растяжекаларның, мәгълүмат урнаштыру чараларының, юл билгеләренә, элемтә линияләренә һ. б. тулысынча сакланышын тәмин итүче чаралар күрелергә тиеш.

Бүлек 25. Жир эшләре житештерү

141. Жир эшләрен, жирлек территориясен төзекләндерү эшләрен оештыру һәм үткәрү, жир эшләрен башкаруга (алга таба – ордер) рөхсәт рәсмиләштерү һәм алу, техник шартларны һәм яңгыр һәм кар суларын бүлеп бирү проектын килештерү, төзекләндерү объектын рәсмиләштерү һәм вакытлыча ябуга рөхсәт алу Башкарма комитет билгеләгән тәртип нигезендә башкарыла.

142. Грунт ачу, Юл катламнарын юю һәм урнаштыру яки каплау (жир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунт сую, грунт планлаштыру, бораулау эшләре) белән бәйле эшләренә бары тик ордер комиссиясе биргән ордер булганда гына башкарырга кирәк.

143. Челтәр хужаларына авария эшләрән телефон программасы буенча яки ордер комиссиясе белдерүе буенча, авария хәлендәге ордерны өч көнлек срокка рәсмиләштерү белән башларга кирәк. Эшләрне озынайту кирәк булганда, Башкарма комитет билгеләгән тәртип нигезендә даими ордер ачыла.

144. Жир эшләре житештерү урыннары тоташ щитлар, сигнал су кудыргыч киртәләр, ПВХ челтәре яки яктылык кайтаргыч катлам (тасма) булган челтәрле киртәләр белән, оешма исемен һәм телефон номерын күрсәтеп, сигнал утлары, объезд һәм жәяүлеләр кичүе күрсәткечләре белән тәэмин ителергә һәм, кирәк булганда, күперләр һәм траплар белән тәэмин ителергә тиеш, ике яктан да биекlege 1,1 метрдан да ким булмаган перила белән бүленгән, ике яктан да, 0,15 метр биеклеккә тоташ тышланган һәм идәннән 0,5 метр биеклектә өстәмә киртәләү планкасы белән.

145. Жир эшләрән башкарганга кирәк:

1) 2 м биеклектәге агач һәм куакларны тоташ щитлар белән әйләндереп алырга, щитлар агач кәүсәсеннән 0,5 м ераклыкта өчпочмак белән урнаштырырга, шулай ук 0,5 м радиуслы өчпочмак тирәсендә агач түшәргә, агач кәүсәсен саклау һәм куакларның кроннарын бәйләргә, агач кәүсәсен бәйләргә, агач һәм куакларның түбәләрен бәйләргә.;

2) агач һәм куакларның тамыр системасын ачыкларга һәм зыян китерүгә юл куймаска;

3) агач һәм куакларны грунт һәм төзелеш чүп-чары белән күмүгә юл куймаска.;

4) үсемлек грунтның 0,2 - 0,3 м тирәнлеккә кисәргә, саклау өчен Башкарма комитет тарафыннан билгеләнгән махсус бүлеп бирелгән урыннарга күчерергә, территорияләренә төзекләндерүгә, газон, чәчәк түтәлләрен урнаштыруга; үсемлекләр грунтны белән эшләгәндә аны түбән булмаган грунт белән катнашудан, пычратудан, юдырудан һәм агартудан сакларга.;

5) Башкарма комитет билгеләгән урыннарга грунт чыгару;

6) әлеге яки башка объектны яшелләндергәндә, күчереп утырту, казып алырга һәм кулланырга яраклы агачлар һәм куаклар;

7) яшел үсентеләрне су басу мөмкин булган очракта, дренаж жайланмасын житештерергә;

8) хәрәкәтләрне, майданнарны, ишегалды территорияләрен, тротуарларны алыштырганга һәм асфальтлаганда 1,5 м диаметрлы агач тирәсендә (өстәл яны лункаларын) калдырырга.;

9) төзелеш материалларын агачтан 2,5 м һәм куаклардан 1,5 м ераклыкта сакларга. Ягулык материалларын жыюны агач һәм куаклардан 10 метрдан да ким булмаган күләмдә житештерергә кирәк;

10) керү юллары һәм урыннар урнаштыру өчен подъемных краннар һәм башка

төзелеш техникасының жимерелуенә (зарарлануга)юл куймыйча урнашуы

яшеллек;

146. Юл катламнары, тротуарлар, газоннар һәм башка ачык участоклар рөхсәт ителгән вакытта аларның сыйфатын киметмичә торгызылырга тиеш.

147. Юлларның йөрү өлешләрендә (магистральләр), урамнарда, майданнарда төзелеш эшләре жәяүлеләр һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өчен оештырылырга тиеш. Тротуарларда, жәяүлеләр сукмакларында эшләр башкарганда кешеләр үтү өчен уңайлы һәм куркынычсыз шартлар тәмин ителергә тиеш.

148. Урамнарда, тротуарларда хәрәкәтне өлешчә яки тулысынча ябу эшләре Башкарма комитет һәм Россия Эчке эшләр министрлығының ЮХИДИ бүлеге белән килешенеп башкарыла.

149. Тротуарлар һәм жәяүлеләр юллары кисешкән урыннарда жәяүлеләр өчен кисешә торган юлның бөтен киңлегенә һәм тротуарның киңлегенә күчү күперләре куелырга тиеш һәм ике яктан да кимендә 1 метр биеклеккә киртәләр куелырга тиеш.

150. Хәрәкәт иминлеге һәм билгеләнгән таләпләрне үтәү өчен законнарда каралган эшләр башкаруга рөхсәттә күрсәтелгән зат җавап бирә.

151. Асфальт-бетон катламнарын ачу ачыла торган участок чикләре буенча өслек киселгәннән соң башкарыла. Машиналар йөрү өлешенә һәм якин-тирә территориягә сүтелгән асфальт-бетон өслеген (мәктәпләр) салу тыела. Аннан соң жир эшләре механикалаштырылган ысул белән, юл участкалары астында урнашкан грунт катламнарын һәм юл киёмнәрен бозмыйча, жир эшләрен житештерү проекты нигезендә башкарырга мөмкин.

152. Жир эшләрен башкаручы оешма, юридик яки физик зат эшләренә үткөрү урынын, оешма исемен, телефон номерын һәм эш башкаручының фамилиясен күрсәтеп, барлык периметр буенча типик киртәләр белән бүлә. Кичке һәм төнгә вакытта урамнарның, майданнарның, юлларның йөрү өлешендә урнашкан жиимерек урыннардагы коймаларда өстәмә утлар урнаштырылырга тиеш.

153. Траншеялар һәм котлованнар каты, калыңлыгы 0,2 метрдан артмаган катламнар белән салына, һәр катламны жентекләп тыгызлый; кышкы вакытта ком һәм калын грунт белән салына.

154. Машиналар йөрү өлешендә траншеяларны тутыру елның жылы фасылында кулдан яки механикалаштырылган трамбовкалар һәм су сибеп башкарыла.

155. Жир эшләрен башкарганнан соң бозылган газоннар, яшел үсентеләр, борт ташы һәм асфальт-бетон катламы жиимерелгән урында һәм хәрәкәт итү өлешенә бөтен киңлегендә, яки тротуарның ярылу урынында торгызыла.

156. Урам траншеялары белән кисешкән вакытта асфальт-бетон катламы транспорт белән каплана – һәр якка-траншеядан кимендә биш метр, ә тротуарда-кимендә өч метр, шул ук вакытта юлда борт ташының биеклеген 15 сантиметрдан да ким булмаган, ә тротуарны асфальт дәрәжәсендә тәмин итеп.

157. Асфальт-бетон өслеген торгызу эшләр тәмамланганнан соң һәм траншеялар салганнан соң ук башкарыла, әгәр чокырның тирәнлеген бер метрдан артмаса. Елның кышкы чорында траншеялар салганнан соң, асфальт-бетон өслеге урынына юл плитәләреннән яки шток материалларыннан (битум белән капланган кирпич, булыжник һ.б.), автотранспортның тоткарлыксыз йөрүе һәм жәяүлеләр үтүе өчен вакытлыча каплама ясала.

158. Урамнарда, юлларда, тротуарларда, майданнарда жир эшләре башкарганнан соң асфальт-бетон өслеге торгызыла.

159. Асфальт-бетон түшәләше тротуарларны, жәяүлеләр юлларын, коммуникацияләргә озайткан вакытта юлларны бозган очракта, катлам тротуарларның, юлларның, юлларның бөтен киңлегенә торгызыла, борт ташын торгызу буенча тиешле эшләр башкарыла.

160. Юллар, урамнар, майданнарның түшәмнәре, әгәр түшәмнең киңлегенә машиналар йөрү өлешенә $1/3$ өлешеннән артып китсә, хәрәкәт итү өлешендә аркылы траншея корылган булса, ярылу киңлегенә урамның тиешле участогы, юл, майданның $1/50$ өлешеннән артып киткән булса, шул ук тәртиптә яңадан торгызыла.

161. Жир эшләре житештерү урынында яки аның тишелеп чыккан урынында асфальт-бетон өслеген сыйфатсыз торгызу очрагында, ике ел дәвамында аны кабат торгызуны каплату эшләрен башкарган оешма башкара.

162. Яңгыр һәм кар суларын ачу эшләре үткәрелә торган урыннарда һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә үткәрүне эшләр башкаручы оешма тәмин итәргә тиеш. Коеларны, яңгыр кабул итү рәшәткәләрен һәм лотокларны саклау өчен коеларга, яңгыр каршылыклары һәм лотокларга керү мөмкинлеген тәмин итүче агач щитлар һәм тартма кулланылырга тиеш.

163. Гамәлдәге коммуникацияләр белән кисешкән урыннарда траншеялар салу өслегенә жир асты коммуникацияләреннән файдаланучы оешмалар вәкилләре катнашында башкарыла.

164. Жир эшләрен башкару өчен җаваплы зат тиешле оешмаларга траншея һәм котлованнар сала башлау вакыты турында үз вакытында хәбәр итәргә тиеш.

165. Гамәлдәге жир асты корылмалары янында жир эшләре башкарганда (трубаүткәргечләр, кое, кабельләр, фундаментлар һ.б.) эшләргә оештыру проектында каралганнан кимрәк булган ераклыктарда экскаваторлар куллану тыела. Бу очракларда эшләр кулдан гына башкарыла. Жир эшләрен алып барганда туңган грунтларда газүткәргечләрдән, терәк торбаүткәргечләрдән, электрокабельләрдән һәм башка жир

асты коммуникациялареннән яки корылмалардан 3 метрдан кимрәк ераклыкта егыла торган Клин җайланмаларын куллану тыела. Егыла торган Клин җайланмаларын торак йортларга яқын итеп куллану тыела.

166. Күрсәтелгән барлык эшләр дә жир эшләре башкаручы предприятиеләр көче һәм чаралары хисабына башкарыла.

167. Жир эшләрен башкарганда тыела:

- 1) Россия Эчке эшләр министрлығы Идарәсенә Башкарма комитеты һәм ЮХИДИ бүлеге белән килешмичә юлларда жир эшләре житештерү;
- 2) проектта күрсәтелмәгән жир асты корылмалары, коммуникацияләр ачыкланган очракта, кызыксынган оешма белән килештермичә, житештерүгә комачауламаса да, жир эшләре житештерү.;
- 3) гамәлдәге жир асты корылмаларының расланган проектта каралмаган теләсә нинди күчешә, әгәр күрсәтелгән Корылмалар эш башкаруга комачауламаса да, кызыксынган оешма һәм муниципаль берәмлекнең вәкаләтле органы белән килештермичә генә.;
- 5) урамнарның тирә-юнен пычрату һәм яңгыр сулары канализациясә чүпләге, суүткәргеч торбалар, кюветлар һәм газоннар салу.;
- 6) су траншеялардан, котлованнардан, коелардан машиналар йөрү өлешенә, тротуарлардан, бозлавык булдырмас өчен, бозлавык барлыкка килү. Яңгыр сулары канализациясә хужасы белән килешенеп, Су әлегә участкага гамәлдәге яңгыр канализациясенә юнәлдерелергә тиеш;
- 7) агачлар, куаклар кисү һәм аларның тамырларын район башкарма комитеты рөхсәтеннән башка ачыклау.;
- 8) авария хәлендәге эшләрдән тыш, яшел үсентеләрне сүтү;
- 9) Жир асты коммуникацияләре чыгу юлы булмаган кабель, торбаларны җәю өчен салынган траншеяларны геодезик хезмәтнең контроль башкару төшерү эшләрен башкаруга кадәр салу.;
- 10) коелар һәм камераларның люклары, яңгыр кабул итү коелары рәшәткәләрен, юл катламнары, яшел үсентеләрне, шулай ук газоннарда, гамәлдәге жир асты коммуникацияләре трассаларында, газүткәргечләрнең сак зоналарында, жылылык трассаларында, электр тапшыру линияләрен һәм элементә линияләрен грунт белән тутыру.;
- 10) туфрак котлованнан, траншеялардан, юл кортыннан читкә ыргыту

чикләре.

168. Урамнардагы һәм юллардагы карау һәм яңгыр кабул итү коелары юл өслеге белән бер дәрәжәдә торгызылырга тиеш.

169. Траншеялар һәм котлованнар салу, рохсет бирген орган векиле катнашында, медбури акт тозелген, Дир эшлере башкаруга рохсетте күрсәтелгән срукта башкарылырга тиеш.

170. Саклау зоналары чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә башкарыла торган эшләр Россия Федерациясенә гамәлдәге законнары нигезендә башкарыла.

III Кисәк. Төзекләндерү объектларын карап тоту һәм эксплуатацияләү тәртибе

Бүлек 26. Төзекләндерү объектларын карап тоту буенча эшләр.

171. Төзекләндерү объектларын ремонтлау (агымдагы, капитал) эшләрә

кертү:

1) кирәк булган саен, юлларны, юлларны, тротуарларны һәм аларның конструктив элементларын торгызу һәм алыштыру;

2) урнаштыру, алыштыру, торгызу МАФЛАР һәм аларның аерым элементларын кирәк булганда;

3) санитар кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә чүплекләргә бер тапкыр урнаштыру, кирәк булган очракта аларны алыштыру, контейнер майданчыкларын жиһазлау һәм торгызу.;

4) кирәк булганда яшел үсентеләргә карау буенча агымдагы эшләр;

5) жимерелгән коймаларны һәм майданчыкларны ремонтлау һәм торгызу;

6) тышкы яктырту объектларын торгызу, кирәк булганда, тышкы яктырту баганаларын буяу, эмма ике елга кимендә бер тапкыр;

7) коры, авария хәлендәге һәм декоратив төрән югалткан яшел үсентеләргә корчевка төшү, агач һәм куаклар утырту, газоннар утырту,

санитар обрезка үсемлекләргә, удаление поросли, обрезки һәм формалаштыру тере изгороди, дөвалау яра кирәк булганда.

172. Төзекләндерү (агымдагы, капитал) буенча эш төрәнең характерын билгеләү тиешле төзекләндерү өлкәләрендә эш итүче норматив документлар нигезендә башкарыла.

173. Төзеклэндерү объектларын карап тоту эшлэрен үз эченэ ала:

1) Тиешле территориядә урнашкан барлык элементларны һәм төзеклэндерү объектларын, объектларга, төзеклэндерү һәм аларны карап тоту элементларына карата таләпләрнең төзеклеген, зыян күрүлэрен һәм башка таләпләрне бозуларны ачыклау максатларында көн саен карап чыгу. Күрсәтелгән бозулар ачыкланган очракта, соңгылары 14 календарь көн эчендә, әлеге Кагыйдэлэр белән башка сроклар билгелэнгән эш төрлэреннән тыш, бетерелә;

2) яшел үсентелэрне карау буенча чаралар (су сибү, газоннар чабу һ. б.);

3) яңгыр һәм грунт суларын, калдыклардан һәм чүп-чардан бер тапкыр яз көне һәм аннан соң тупланган күлэмдә канаулар, торбалар, дренажларны чистарту;;

4) әлеге объектларның техник һәм эстетик торышын исәпкә алып, кирәк булганда, МАФЛАРНЫ һәм төзеклэндерү элементларын чистарту, буяу, буяу, буяу, тик елына бер тапкырдан да ким түгел;

5) чүп – чар жыелган очракта (аларны тулыландыруга юл куймыйча) чүплеклэрне чистарту, аларны юу һәм дезинфекциялэү айга бер тапкыр (елның жылы вакытында), буяу – елга бер тапкырдан да ким түгел, э металл урналар-елына ике тапкырдан да ким булмаган (Яз һәм көз).;

6) территорияне көн саен жыештыру (чүп-чар, кар, бозны юдыру, төзеклэндерү объектларын чисталыкта тоту өчен башка технологик операциялэр ясау);

7) расланган графиклар нигезендә планлы-даими система буенча калдыкларны жыю һәм чыгару.

174. Ишегалды территориялэрен карап тоту һәм жыештыру эшлэре торак фондын техник эксплуатациялэү кагыйдэлэре һәм нормалары белән билгелэнгән күлэмдә һәм вакыт-вакыт аралыгында башкарыла.

175. Яшел үсентелэрне кисүдән (зарарлаудан) калдыкларны жыештыру әлеге яшел үсентелэрне кисү буенча эш башкаручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

176. Яшел үсентелэрне кисүдән (зарарланудан) калдыкларны чыгару эш көне дәвамьнда – төп урамнар һәм магистральлэр янындагы территориялэрдән һәм тәүлек дәвамьнда – икенче дэрэжэдэге урамнардан һәм ишегалды территориялэреннән башкарыла. Яшел үсентелэр киселгәннән соң калган чүплеклэр тәүлек дәвамьнда районның төп урамнарында һәм магистральлэрендә өч тәүлек дәвамьнда бетерелә –

урамнарда һәм ишегалды территориялэрендә. Егылган агачлар юллар, тротуарларның

йөрү өлөшөннөн, чыбыксыз чыбыклардан, торак һәм житештерү биналарының фасадларынан, э башка территорияләрден – 8 сэгать эчендә, кичекмәстән бүлөп бирелгән территория милекчесе тарафыннан юкка чыгарыла.

177. Контейнер майданчыклары тиешле тәртиптә булырга тиеш

санитар нормалар һәм кагыйдэләр белән.

178. Кешеләр күпләп була торган урыннар (базарлар территорияләре, сәүдә зоналары һ.б.) чисталыкта булырга тиеш.

Башлыгы 27. Көзге-кышкы чорда муниципаль берәмлек территориясендә урып-жыю эшләрэн оештыру һәм үткөрү

179. Көзге-кышкы территорияне 16 октябрьдән 14 апрельгә кадәр жыештырырга һәм коелган яфрактарны, кар һәм бозны, пычракны, хлоридлар катнашында ком сибүне күздә тотарга кирәк. Агымдагы кышның уртача климат үзенчәлекләреннән шактый тайпылган очракта, кышны урып-жыюның башлану һәм тәмамлану вакыты үзгәрергә мөмкин.

180. Урып-жыю техникасын кышкы чорда эшләүгә әзерләү буенча чаралар Башкарма комитет тарафыннан билгеләнгән срокларда үткөрелә.

181. Коелган карны теземнәргә салу барлык урамнарда, майданнарда, яр буйларында, бульварларда һәм скверларда рөхсәт ителә.

182. Урам киңлегенә һәм хәрәкәт характерына карап, анда идәннәрне йә йөрү өлөшөндәге ике як буенча, йә бер яктан тротуар буенда, кирәкле юллар һәм юллар калдырып, йөрү өлөшөндә салырга кирәк.

183. Ком сибүне һәм бозлавыкка каршы махсус материаллар белән эшкөртүне кар явудан яки бозлавыктан башларга кирәк. Беренче чиратта бозлавыкта төшүләр, күтәрелеш, юл чатлары, жәмәгать транспорты тукталышлары урыннары, жәяүлеләр кичүе сибелә.

184. Жәяүлеләр хәрәкәте интенсив булган зоналарда кеше һәм хайваннар сәламәтлегенә, үсемлекләргә, аяк киemenә зыян китерә торган химик реагентларны куллану (яки минимумга житкерү) тыела. Тротуарларны хлоридларсыз коры ком сибәргә кирәк.

185. Барлык тротуарларны, ишегалларын, урамнарның, майданнарның машиналар йөри торган өлөшөн, яр буйларын, базар майданнарын һәм асфальт өслекле башка участокларны кардан һәм кыргыч астындагы бозлы накаттан арындырырга һәм 8.00 сэгатькә кадәр ком сибәргә кирәк.

186. Урамнарны, майданнарны, күперләренә, плотиналарны, скверларны һәм бульварларны кардан һәм боздан чистартуны кичекмәстән кар явудан башларга һәм,

беренче чиратта, магистраль урамнардан, автобус трассаларыннан, күперләрдән, плотиналардан һәм юлүткәргечләрдән, пычратмас өчен, транспортның өзлексез хәрәкәтен тәмин итү өчен житештерергә кирәк.

187. Карны вакытлыча жыю урыннары ел саен Башкарма комитет тарафыннан Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсенен территориаль бүлеге белән килештереп билгеләнә.

188. Жәмәгать транспорты тукталышларыннан, жир өсте жәяүлеләр кичүләреннән, күперләрдән һәм юлүткәргечләрдән, кешеләр күпләп йөри торган урыннардан (эре сәүдә үзәкләреннән, базарлардан һ.б.), хастаханәләр һәм башка социаль әһәмиятле объектлардан, юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәмин итүче урамнардан һәм башка территорияләрдән 24 сәгать дәвамында кар явып үткәннән соң кар чыгу.

189. Урамнарны, юлларны, майданнарны жыештырганда кар чистарту техникасын үткәннән соң, махсус оешмаларга прибордюр лоткаларын, керү юлларын, Корылмалар ягыннан да, юлның каршы ягында да чистартуны тәмин итәргә кирәк, әгәр анда башка корылмалар юк икән.

190. Тротуарлар, ишегалды территорияләре һәм юллар кардан һәм боздан каты өслеккә кадәр чистартылырга тиеш. Боз туганда (бозлавык) бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелә. Кар явып үткәннән соң 12 сәгатьтән дә артмаска тиеш.

191. Кар чистарту эшләрен (механикалаштырылган себерү һәм кулдан чистарту) тротуарларда, жәяүлеләр сукмакларында һәм жәмәгать транспортында утырту майданчыкларында кар яву тәмамлануга ук башларга кирәк. Озакка сузылган кар явканда кар чистарту һәм бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү циклларын жәяүлеләр өчен куркынычсызлык тәмин итеп кабатларга кирәк.

192. Тротуарлар һәм баскыч жыеннары чистартылырга тиеш бөтен киңлеге кадәр каты өслек нче сафтан чыккан яки тыгызланган кар (кар-боз берәмлекләре).

193. Кар яуган чорда тротуарлар һәм баскычлар, майданчыклар һәм бинага керү баскычлары (жәмәгать файдалану урыннары) бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртәргә һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен чистартырга кирәк.

194. Торак ишегаллары территорияләрен кар яву чорында вакыт-вакыт һәм торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән билгеләнгән срокларда чистарталар.

195. Ишегалды территорияләреннән һәм квартал эчендәге юллардан чистартылган карны ишегаллары территорияләрендә автотранспортның ирекле йөрүенә һәм жәяүлеләр хәрәкәтенә комачауламаган урыннарда сакларга рөхсәт ителә. Кар өелгән вакытта яшел үсентеләрне зарарлау рөхсәт ителми.

196. Кышкы вакытта биналарның хужалары һәм арендаторлары тарафыннан түбәләрен кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән чистарту оештырылырга тиеш.

197. Жәяүлеләр зоналарына чыга торган яклардагы биналарның түбэләрен бозаулардан чистарту куркыныч участокларны алдан коймалап кую белән, шунда ук башкарылырга тиеш. Түбэләрне тышкы су белән тәэмин итү өчен, 30 сантиметрдан артык жыймыйча, вакыт-вакыт кардан арындырырга кирәк.

198. Биналарның түбэләрен кардан, боздан чистарту, аны тротуарларга ташлау тәүлекнең якты вакытында гына рөхсәт ителә. Калган түбэдән, шулай ук яссы түбэләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташлау зарур. Кар ташлау алдыннан халыкның һәм жәяүлеләрнең иминлеген тәэмин итүче сак чаралары үткәргә кирәк. Биналарның түбәсеннән ташланган кар һәм боз сөңгеләре шунда ук машиналар йөри торган өлешкә жыештырыла һәм алга таба чыгу өчен лотка буенда (киләшү буенча) урамның машиналар йөрү өлешен жыештыручы оешма тарафыннан урнаштырыла. Кар, боз һәм чүп-чарны водосток торбалары бүрәнәләренә ташлау тыела. Түбэдән кар ташлаганда агачларның, куакларның, урам утының һава линияләренең, растяжкаларның, реклама конструкцияләренең, светофор объектларының, юл билгеләре, элементә линияләре һ. б. тулы сакланышын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш.

Бүлек 28. Муниципаль берәмлек территориясендә язгы-жәйге чорда урып-жыю эшләрен оештыру һәм үткөрү

199. Язгы-жәйге территорияне жыештыру 15 апрельдән 15 октябрьгә кадәр башкарыла һәм урамнарны, тротуарларны, майданнарны юдырту, су сибү һәм юдыру күздә тотыла.

200. Урамнарның һәм майданнарның машиналар йөрү өлешенең бөтен киңлеген юарга кирәк.

201. Лотоклар һәм бордюрларны ком, тузан, чүп-чар жыюны юдырганнан соң 7.00 сәгатькә төгәлләргә кирәк.

202. Тротуарларны һәм ишегалды территорияләрен, яшел үсентеләрне һәм газоннарны юу һәм су сибү элге территориядән файдаланучы оешмалар һәм биналарның милекчеләре көче белән башкарырга тиеш.

203. Юл катламнарын һәм тротуарларны юу, шулай ук тротуарларны юдыру 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр башкарылырга тиеш, ә урамнарның юл йөрү өлешен дымлы итеп юарга 9.00 сәгатьтән 21.00 сәгатькә кадәр башкарырга кирәк.

204. Муниципаль берәмлек территориясендә, автомобиль юлларына бүлеп бирелгән полосада, автомобиль юлларының аерым полосаларында, автозаправка пунктларына һәм юл буе сервисының башка объектларына якын территорияләрдә үлән катламы биеклегә 20 см. дан артмаска тиеш.

205. Ишегалды территорияләрен, ишегалды юлларын һәм тротуарларны тузаннан һәм вак-төяк көнкүреш чүп-чарыннан аеру механикаштырылган ысул белән яки кулдан гамәлгә ашырыла; территориядә чисталык эш көне дэвамында сакланырга тиеш.

Бүлек 29. Каты коммуналь калдыктарны жыю, ташу, эшкөртү, утильлөштөрү, зарарсызландыру, күмү

206. Муниципаль берәмлек территориясендә каты коммуналь калдыктарны жыю, ташу, эшкөртү, зарарсызландыру, күмү региональ оператор тарафыннан каты коммуналь калдыктар белән эш итү буенча хезмәтләр күрсәтүгә төзелгән килешү нигезендә тәмин ителә.

IV кисәк. Карарлар кабул итүдә ижтимагый катнашу формалары һәм механизмнарны комплекслы төзекләндерү проектларын тормышка ашыру жирлек тирәлеген үстерү бүлеге

Бүлек 30. Гомуми нигезләмәләр. Ижтимагый катнашу бурычлары, файдасы һәм формалары

207. Халыкның әйләнә-тирә мохиттән канәгать булуын арттыру, тормыш һәм тирәлекнең сыйфатын күтәрү максатыннан, жәлеп итү зарур. актив шәһәрлеләр, жәмәгатьчелек вәкилләре территорияләрен төзекләндерү проектларын тормышка ашыру буенча карарлар кабул итү, торак пунктны үстерүнең барлык субъектларының фикерен реаль исәпкә алу.

208. Кызыксынган барлык яктарның киң катнашуын тәмин итү өчен: ижтимагый мәнфәгатьләрен һәм теләкләрен оптималь яраштыру. профессиональ экспертиза, кирәк:

- 1) ижтимагый таләпне ачыклау этабында Ижтимагый катнашуны максималләштерү, хәрәкәтле кыйммәтләрен формалаштыру һәм карала торган проектның максатларын билгеләү;;
- 2) бурычларны хәл итүнең альтернатив концепцияләрен эшләүдә, шул исәптән проект семинарлары һәм ачык конкурслар механизмын кулланып, ижтимагый катнашу һәм һөнәри экспертиза үткөрү;
- 3) әлеге территориягә һәм әлеге мәсьәләгә катнашы булган торак пунктларның барлык субъектларын жәлеп итеп, булдырылган вариантларны карау;
- 4) сайлап алынган концепцияне белгечләргә эшләп бетерү өчен тапшыру, финал карарын янадан карау, шул исәптән аның нәтижәләгән һәм кызыксынган барлык субъектлар катнашында жәлеп итүчәнлеген арттыру.

Бүлек 31. Ижтимагый катнашуны оештыру принциплары һәм механизмнары

209. Ижтимагый катнашуның барлык формалары да кызыксынган яктарны тулы күләмдә жәлеп итүгә, аларның чын мәнфәгатьләрен һәм кыйммәтләрен ачыклауга, теләсә нинди үзгәрешләрен проектлауда чагылдыруга, проектларны тормышка ашыру максатларына һәм планнарына ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен тормышка ашыручы проектлар тирәсендә жирлекнең барлык субъектларын мобилизациялүгә һәм берләштерүгә юнәлдерелгән.

210. Территорияләрен төзекләндерү проектлары буенча ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлаштыруның һәр этабы нәтижәләре буенча оештырырга кирәк.

211. Территорияләрен төзекләндерү һәм үстерүгә кагылышлы барлык карарлар, тиешле территорияләрдә яшәүчеләрнең һәм авыл тормышының барлык

субъектларында яшәүчеләрнең фикерен исәпкә алып, ачыктан-ачык кабул ителергә тиеш.

212. Халыкка һәм авыл тормышының башка субъектларына төзекләндерү һәм әйләнә-тирә мохитне комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар турында мәгълүмат бирү һәм мәгълүмат алу мөмкинлеген арттыру өчен «Интернет»челтәрендә интерактив портал булдырырга киңәш ителә.

213. «Интернет» челтәреннән төп проект һәм конкурс документларына ирекле үтеп керүне тәмин итәргә, шулай ук төзекләндерү проектлары буенча фикер алышуларның видеоязмасын һәм аларны махсус муниципаль ресурсларда урнаштыруны тәмин итәргә кирәк. Моннан тыш, проектлар материалларын гавами шәрехләү һәм фикер алышу мөмкинлеген тәмин итәргә киңәш ителә.

214. Карарлар кабул итү һәм комплекслы төзекләндерү проектларын гамәлгә ашыру процессында гражданның катнашуын гамәлгә ашыру өчен түбәндәге форматларга ия булырга кирәк:

- 1) территорияләрне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртақ билгеләү, әйләнә-тирә мохит проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;
- 2) сайлап алынган территориядә активлыкның төп төрләрен, функциональ зоналарны һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;;
- 3) жиһазлар, капитал булмаган объектлар, кече архитектура формаларын, аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларны, стиль чишелешен, материалларны тикшерү һәм сайлау.;
- 4) территориянең функциональ зоналашуын исәпкә алып, төр катламнарны сайлап алу турында консультацияләр;
- 5) консультацияләр буенча предпологаемым төрләре яшелләндерү;
- 6) яктырту һәм яктырту жиһазларының күз алдында тотылган төрләре буенча консультацияләр;
- 7) проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профильле белгечләр белән карарлар буенча фикер алышу;
- 8) проектлау процессында катнашучылар һәм булачак кулланучылар, шул исәптән жирле халыкны (олылар һәм балалар), эшмәкәрләрне, күрше территорияләрнең милекчеләрен һәм башка кызыксынган якларны да кертеп, проект карарларын килештерү;;
- 9) проектны гамәлгә ашыру процессына ижтимагый контрольне гамәлгә ашыру (теләсә кайсы кызыксынган яклар тарафыннан контрольлек итү мөмкинлеген дә кертеп), шулай ук эшче төркемне, проектның Ижтимагый советын, яисә проектның күзәтчелек советын формалаштыру).;
- 10) эксплуатация процессында жәмәгать контролен гамәлгә ашыру территорияләрне (теләсә нинди кызыксынган яклар тарафыннан контрольлек итү мөмкинлеген дә, шулай ук эшче төркем, проектның Ижтимагый советы, яисә территорияне эксплуатацияләүгә даими бәя бирү өчен проектның Күзәтчелек советы булдыру да керә).

215. Проектларны гамәлгә ашырганда, планлаштырылган үзгәрешләр һәм барлык коммуникация чаралары ярдәмдә бу процесста катнашу мөмкинлекләре турында жәмәгатьчелеккә мәгълүмат житкерүне тәмин итәргә кирәк:

- 1) мәгълүмат жыю, проект барышы турында даими мәгълүмат белән тәмин итү, жәмәгатьчелек фикер алышуларын үткөрү нәтижеләре буенча фото, видео һәм текст

- хисапларын бастырып чыгару, «онлайн» катнашуны тээмин итү мәсьәлэләрен хәл итү өчен, интернет-ресурсны (жирлек сайты, социаль челтәрләр яки кушымталар) куллану;;
- 2) төрле яшь төркемнәренәң киң даирәсен һәм проектның потенциал аудиторияләрен үз эченә алган жирле массакуләм мәгълүмат чаралары белән эшләү.;
- 3) проектлана торган объектка якын урнашкан торақ йорт подъездларында, шулай ук объектның үзәндә урнашкан махсус стендларда урнашкан афишаларны һәм белдерүләренә элү; кешеләрне жәлеп итү һәм жыелу урыннарында (жәмәгать һәм сәүдә-күнел ачу үзәкләре, таныш урыннар һәм мәйданчыклар), проектлана торган территория белән янәшә урнашкан әһәмиятле һәм социаль инфраструктура объектлары (поликлиникалар, китапханәләр, спорт үзәкләре һ. б.), жәмәгать фикер алышуларын үткәрү мәйданчыгында (керү төркеме зонасында, махсус мәгълүмат стендларында), проектлана торган территория белән янәшә урнашкан әһәмиятле һәм социаль инфраструктура объектлары холлларында (поликлиникалар, китапханәләр, спорт үзәкләре һ. б.), жәмәгать;
- 4) мәгълүмат жирле халыкка аша мәктәп һәм балалар бакчалары. Шул исәптән-мәктәп проектлары: рәсем конкурсын оештыру. Теләкләр жыю, иншалар, макетлар, проектлар, анкеталар тарату һәм укучыларның ата-аналары өчен чакыру;
- 5) очрашуда катнашучыларның шәхси чакырулары, электрон почта яки телефон аша;
- 6) куллану, социаль челтәрләр һәм интернет-ресурслар тээмин итү өчен мәгълүмат житкерү, төрле профессиональ бергәлекләр;
- 7) зур булмаган анкеталарны тутыру һәм жыю өчен жайланмалы интерактив стендлар урнаштыру, ижтимагый тормыш үзәкләрендә һәм күп санда кешеләр яши торган урыннарда теләкләр жыю һәм картлау өчен территориянең генпланы булган стендлар урнаштыру.;
- 8) проектлаштыру объекты территориясендә зур үтә торган урыннарда махсус мәгълүмат стендлары урнаштыру. Стендлар анкета, мәгълүмат һәм кире элементә жыю өчен дә, шулай ук ижтимагый фикер алышулар нәтижәләре буенча проектлау процессының барлык этапларын һәм хисапларын халыкка житкерү өчен дә мәйданчык сыйфатында эшли ала.

216. Проектлар буенча фикер алышу түбәндәге инструментлар ярдәмендә жәлеп итү һәм заманча төркем эш алымнары һәм катнашуны тээмин итү өчен интерактив форматта узарга тиеш: анкеталау, сораштыру, интервью бирү, картлау, фокус-төркемнәр үткәрү, кулланучыларның аерым төркемнәре белән эшләү, проект семинарларын оештыру, проект остаханәләрен (воркшопларны) оештыру, жәмәгать фикер алышуларын оештыру, өлкәннәр һәм балалар катнашында дизайн-уеннар үткәрү, мәктәп укучылары һәм студентлар белән проект остаханәләрен оештыру, мәктәп проектлары (рәсемнәр), инша, теләкләр, макетлар), территорияне эксплуатацияләүгә бәя бирү.

217. Проектлаштыруның һәр этабында конкрет хәл өчен максималь туры килә торган механизмнары сайларга кирәк, алар проектта кызыксынган яклар өчен гади һәм аңлаешлы булырга тиеш.

218. Жәмәгать фикер алышуларын үткәрү өчен, проектлау объекты белән янәшә урнашкан яхшы транспорт үтемлелеге зонасында булган кешеләргә яхшы таныш ижтимагый һәм мәдәни үзәкләрне (мәдәният йортлары, мәктәпләр, яшьләр һәм мәдәни

үзәкләр) сайларга кирәк.

219. Ижтимагый фикер алышулар проект процессында катнашучыларга карата нейтраль позициягә ия булган тәҗрибәле модератор катнашында үткәрелергә тиеш.

220. Очрашулар, проект семинарлары, воркшоплар, дизайн-уеннар һәм башка төрле ижтимагый фикер алышулар нәтиҗәләре буенча очрашу турында хисап, шулай ук очрашуның видеоязмасы формалаштырылырга һәм проектның мәгълүмати ресурсларында да, муниципалитетның рәсми сайтында да гражданнар проектның үсеш барышын күзәтеп тора, шулай ук бу процесска теләсә кайсы этапта кертелә һәм шәрехли алышнар өчен урнаштырылырга тиеш.

221. Проект, проект алдын тикшерү нәтиҗәләре, шулай ук проектның үзе турында актуаль мәгълүматны жәмәгатьчелек фикер алышуы уздырылганчы 14 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгару өчен кирәк.

222. Төзекләндерү өлкәсендә ижтимагый контрольне теләсә нинди кызыксынган физик һәм юридик затлар, шул исәптән фото-, видеофиксация өчен техник чаралар, шулай ук «Интернет»челтәрәндәге интерактив порталлар кулланып башкарырга хокуклы. Төзекләндерү өлкәсендә ачыкланган һәм жәмәгать контроле кысаларында теркәлгән хокук бозулар турында мәгълүмат чаралар күрү өчен жирлекнең вәкаләтле башкарма хакимият органына һәм (яки) «Интернет»челтәрәндәге жирлекнең интерактив порталына жиберелә.

223. Төзекләндерү өлкәсендә жәмәгать контроле законнарның һәм башка норматив-хокукый актларның төзекләндерү, торақ һәм коммуналь хезмәтләр өлкәсендә мәгълүматның ачыклығын тәмин итү һәм жәмәгать контроле турындагы нигезләмәләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

V. төзекләндерү нормаларын һәм кагыйдәләрен үтәүне тикшереп тору

224. Гражданнарны, вазыйфай һәм юридик затларны әлеге кагыйдәләрне бозган өчен җаваплылыкка тарту Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының гамәлдәге законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

225. Җаваплылык чараларын куллану закон бозучыны гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә үзенә китерелгән матди зыянны каплатудан азат итми.

Мамадыш муниципаль районы
Шәмәк авыл жирлегә Советының 2018 ел
7 февралендәге № 1-28 нче карарына
2 нче кушымта

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы " Шәмәк авыл жирлегә»
муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча
гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибе

Шәмәк авыл жирлегә Советының "Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының" Шәмәк авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча Шәмәк авыл жирлегә советына түбәндәге адрес буенча кертелә: 422140, Татарстан Республикасы, Мамадыш районы, Шәмәк авылы, Г. Тукай урамы, 35 йорт, тел./факс (885563)2-68-37, e-mail: Shmk.Mam@tatar.ru язма рәвештә, Ф. и. о., туган елы, төзәтмәләр таблицасы рәвешендә яшәү урыны күрсәтелгән:

№	Пункт, пунктчасы	карап проектынның тексты	төзәтмә тексты	төзәтмә авторын исәпкә алып	Төзәтмә авторы (Ф.И.О., адресы, адрес, эш урыны, уку урыны)

Тәкъдимнәр әлеге карар игълан ителгән көннән алып эш көннәрендә 8 сәгатьтән 16 сәгатькә кадәр кабул ителә.

1. Ачык тыңлауларда катнашу өчен гаризалар түбәндәге адрес буенча кабул ителә: 422140, Татарстан Республикасы, Мамадыш районы, Шәмәк авылы, Г. Тукай урамы, 35 йорт, тел./факс (885563)2-6-37, e-mail: Shmk.Mam@tatar.ru

Гаризалар гавами тыңлаулар үткәру датасына кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча эш көннәрендә 8 сәгатьтән 16 сәгатькә кадәр кабул ителә.

2. Гражданнарның тәкъдимнәре эшче төркем тарафыннан теркәлә һәм карау өчен Шәмәк авыл җирлеге Советына һәм муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла.

Мамадыш муниципаль районы
Шәмәк авыл җирлеге Советының 2018 ел
7 февралендәге № 1-28 нче карарына
3 нче кушымта

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы " Шәмәк авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча ачык тыңлаулар үткәру тәртибе

(Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы Шәмәк авыл җирлеге муниципаль берәмлегендә халык тыңлауларын оештыру һәм үткәру тәртибе турындагы Нигезләмә һәм муниципаль берәмлек уставы нигезендә)

1. «Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Шәмәк авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» Шәмәк авыл җирлеге Советы карары проекты буенча (алга таба - гавами тыңлаулар) гавами тыңлаулар) Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының Шәмәк авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставының 19 статьясы нигезендә үткәрелә.

2. Гавами тыңлауларда катнашучылар үз тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чыгыш ясау хокукы белән гавами тыңлаулар үткәру датасына кадәр 5 көннән дә соңга калмыйча язма гаризалар тапшырган затлар катнаша.

3. Халык тыңлауларында халык алдында чыгыш ясау хокукыннан башка, җирлекнең барлык кызыксынган кешеләре дә катнаша ала.

4. Катнашучыларны теркәү ачык тыңлаулар башланьрга 1 сәгать кала башлана.

5. Тыңлауларда җирлек башлыгы, авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе, Җирлек башлыгы урынбасары, җирлек башлыгы вәкаләтләре бирелгән башка затлар катнаша ала.

6. Халык алдында тыңлаулар рәислек итүченең кереш сүзе белән ачыла, ул утырышта катнашучыларга фикер алышына торган мәсьәләнең асылы, тыңлауларны үткәру тәртибе турында хәбәр итә.

7. Беркетмәне рәсмиләштерү, кергән тәкъдимнәрне, тәкъдимнәрне исәпкә алу өчен рәислек итүче тәкъдиме буенча гавами тыңлаулар секретариаты сайлана.
8. Чыгышларның эзлеклелеге һәм вакыты, карала торган мәсьәләнең эчтәлеген, гавами тыңлауларда катнашу өчен кергән язма гаризаларның санын һәм башка мәсьәләләрне исәпкә алып, гавами тыңлаулар уздыру регламенты белән билгеләнә. Рәислек итүче рөхсәте белән чыгыш ясау өчен вакыт озайтылырга мөмкин.
9. Ачык тыңлауларда катнашучылар чыгыш ясаганнан соң чыгыш ясаучыларга рәислек итүче рөхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.
10. Ачык тыңлаулар уздырганда тәртипне үтәү ачык тыңлауларда катнашу өчен мәжбүри шарт булып тора. Халык тыңлауларында катнашучылар ачык тыңлаулар барышына тыкшынырга, аларны өзәргә һәм аларны үткәргүгә комачауларга хокуклы түгел.
11. Ачык тыңлауларда катнашучыларның барлык кисәтүләре һәм тәкъдимнәре секретариатка язма рәвештә тапшырыла һәм гавами тыңлаулар беркетмәсенә кушыла.
12. Ачык тыңлаулар беркетмәсенә рәислек итүче кул куя һәм жирлек Советы материалларында саклана.